Autoriteit
Consument & Markt

Ons kenmerk: ACM/UIT/508055
Zaaknummer: 19/034792

REGULATORISCHE ACCOUNTINGREGELS 2018/2019

Regionale netbeheerders elektriciteit en gas
Den Haag, februari 2019

Muzenstraat 41 | 2511 WB Den Haag
Postbus 16326 | 2500 BH Den Haag
T 070 722 20 00 | F 070 722 23 55
info @acm.nl | www.acm.nl | www.consuwijzer.nl

Autoriteit
Consument & Markt

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

1.1 Achtergrond 4
1.2 Juridisch kader 5
1.3 Doelstellingen 6
1.4 Reikwijdte RAR 6
1.5 Aanpassing 6
1.6 Accountantscontrole 7

2 Algemene grondslagen 8

2.1 Activiteiten/taken 8
2.2 Grondslagen financiële verslaggeving 8
2.3 In aanmerking te nemen beginselen 10
2.4 Verdeelsleutels 11
2.5 Interne verrekenprijzen 12
2.6 Rubricering en toelichting 13

3 Vaste activa 14

3.1 Algemeen 14
3.2 Immateriële vaste activa 18
3.2.1 Inleiding en begripsbepaling 18
3.2.2 Waardering 19
3.2.3 Afschrijvingen 21
3.2.4 Desinvesteringen 21
3.2.5 Rubricering en toelichting 21
3.3 Materiële vaste activa 22
3.3.1 Inleiding en begripsbepaling 22
3.3.2 Waardering 22
3.3.3 Afschrijvingen 25
3.3.4 Desinvesteringen 25
3.3.5 Rubricering en toelichting 26

4 Kosten en opbrengsten 27

4.1 Kosten 27
4.1.1 Vermogenskosten 27
4.1.2 Afschrijvingen op vaste activa 28
4.1.3 Operationele kosten 28
4.1.4 Rubricering en toelichting operationele kosten 29
4.2 Opbrengsten 34
4.2.1 Rubricering opbrengsten 34
4.2.2 Omzet transportdiensten tariefgereguleerd 35
4.2.3 PAV 36
4.2.4 EAV 36

4.2.5 Overige opbrengsten 37

5 Volumes invoeding 39

5.1 Invoeding Elektriciteit 39
5.2 Invoeding Gas 41

6 Meetdomein 41

6.1 Vaste activa tariefgereguleerde meetdomein 41
6.2 Omzet meettarieven tariefgereguleerde meetdomein 45
6.3 Kosten tariefgereguleerde meetdomein 46
6.4 Prioriteitsplaatsingen meetdomein 46

Bijlage 1: Inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de RAR 2016/2017 48

Bijlage 2: Elektriciteit: materiële vaste activaklassen en bijbehorende afschrijvingstermijnen 49

Bijlage 3: Elektriciteit: componenten installaties (afschrijvingstermijn 40/50 jaar) 50

Bijlage 4: Rekenvoorbeeld invoedvolumes Elektriciteit 51

Bijlage 5: Gas: materiële vaste activaklassen en bijbehorende afschrijvingstermijnen 52

Bijlage 6: Rubricering en afschrijvingstermijnen activa tariefgereguleerde meetdomein elektriciteit en gas 53

Bijlage 7: Nadere specificatie activiteiten tariefgereguleerde meetdomein 54

Bijlage 8: Afgrenzing activiteiten / taken 56

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

1.	E/G	Ingevolge artikel 41a, eerste lid, onderdeel a, van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet) respectievelijk artikel 81a, eerste lid, onderdeel a, van de Gaswet stelt de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering (hierna: x-factor) vast voor regionale netbeheerders elektriciteit en gas (hierna: netbeheerders). Mede op basis van de hoogte van de x-factor stelt ACM vervolgens de maximum aansluit- en transporttarieven (hierna: nettarieven) vast.
2.	E/G	ACM hanteert maatstafconcurrentie[1] voor de regulering van de maximum aansluit- en transporttarieven van netbeheerders. In het systeem van maatstafconcurrentie worden de netbeheerders met elkaar vergeleken. Om in de maatstafconcurrentie netbeheerders goed met elkaar te kunnen vergelijken is een standaard voor financiële verslaggevingregels noodzakelijk. De in deze standaard opgenomen financiële verslaggevingregels moeten zo nauw zijn gedefinieerd dat de opgevraagde gegevens uniform, voor één uitleg vatbaar en goed vergelijkbaar zijn. De Regulatorische Accountingregels (hierna: RAR) geven invulling aan de standaard voor financiële verslaggevingregels. Een eerste aanzet voor de RAR elektriciteit en RAR gas heeft gelegen in overeenkomsten tussen ACM en netbeheerders waarbij is overeengekomen dat netbeheerders er zorg voor dragen dat onderliggende gegevens ten behoeve van het verstrekken van, voor de regulering benodigde, gegevens en inlichtingen uit hun administratie te herleiden zijn. Aan de hand van deze standaard vullen netbeheerders de CODATA-module reguleringsdata (hierna: reguleringsdata[2]) in, waarin de gegevens en inlichtingen zijn opgenomen die ACM gebruikt bij het opstellen van de relevante besluiten voortvloeiend uit het wettelijke kader.
3.	E/G	Ingevolge artikel 40a van de Elektriciteitswet 1998 (hierna: E-wet), respectievelijk artikel 81e, tweede lid van de Gaswet stelt ACM voor de regionale netbeheerders elektriciteit en gas (hierna: netbeheerders) het tarief vast, als bedoeld in artikel 30a

[1] Het systeem van maatstafconcurrentie is beschreven in de opeenvolgende besluiten tot vaststelling van de methode van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, eerste lid, van de E-wet respectievelijk artikel 81, eerste lid, Gaswet. Zie hiervoor de internetpagina van Autoriteit Consument & Markt, www.acm.nl.

[2] De term reguleringsdata sluit vanzelfsprekend niet uit dat ACM in andere informatieverzoeken gegevens en inlichtingen opvraagt die eveneens voor de regulering worden gebruikt. Tot en met de RAR 2012 werd voor het transport- en aansluitdomein het begrip productiviteitsdata gebruikt. Voor het meetdomein werd het begrip Informatieverzoek meetdomein gebruikt.

		van de E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet, dat een netbeheerder in rekening brengt voor de meting van elektriciteit respectievelijk gas bij afnemers als bedoeld in artikel 95a, eerste lid van de E-wet respectievelijk artikel 43 van de Gaswet.
4.	E/G	In de Regeling meettarieven[3] (hierna: de regeling) zijn nadere regels vastgelegd over de procedure tot vaststelling en de wijze van berekening van het tarief als bedoeld in randnummer 3. In navolging van de regeling wordt in deze RAR het tarief als bedoeld in randnummer 3 aangeduid als 'meettarief' dan wel 'meettarieven' en worden de activiteiten genoemd in artikel 30a van de E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet[4], inclusief de nadere specificatie van deze activiteiten door ACM in deze RAR, aangeduid als 'het tariefgereguleerde meetdomein'. Ingevolge de regeling monitort ACM over de gehele looptijd van de regeling per individuele netbeheerder de gerealiseerde kosten en opbrengsten, waarvan de netbeheerder dient aan te tonen dat deze toebehoren aan de activiteiten binnen het tariefgereguleerde meetdomein. In de regeling is vastgelegd dat ACM hiertoe boekhoudkundige regels opstelt, te weten de RAR.
5.	E/G	Deze RAR 2018/2019 vervangt de RAR elektriciteit en gas van 2016/2017 en is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018, totdat ACM een nieuwe versie van deze RAR vaststelt.
6.	E/G	Per alinea is aangegeven of deze betrekking heeft op Elektriciteit (E) dan wel Gas (G) of zowel op Elektriciteit en Gas (E/G).
7.	E/G	In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de inhoudelijke[5] wijzigingen ten opzichte van de RAR 2017.

1.2 Juridisch kader

8.	E/G	Op grond van artikel 6b, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument & Markt heeft ACM de bevoegdheid om gegevens en inlichtingen op te vragen bij netbeheerders, die nodig zijn voor uitvoering van de taken van de E-wet respectievelijk de Gaswet. Voor de uitvoering van zijn taak, bedoeld in artikel 40a/41a van de E-wet respectievelijk artikel 81a/81e van de Gaswet, acht ACM het noodzakelijk dat de gegevens en inlichtingen van de netbeheerders onderling

[3] Voluit: Regeling van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 7 juli 2011 (WJZ/11099497); Staatscourant 2011 nr. 12858.

[4] Deze activiteiten zijn: (1) het beheer van de meetinrichtingen en (2) het verschaffen van toegang tot meetgegevens als bedoeld in artikel 26ab, tweede en derde lid van de E-wet respectievelijk artikel 13, tweede en derde lid van de Gaswet.

[5] Tekstuele wijzingen zonder invloed op de verslaggeving of wijzigingen in volgorde van randnummers zijn niet opgenomen in dit overzicht.

		vergelijkbaar zijn. ACM heeft hiertoe de RAR opgesteld.
9.	E/G	ACM heeft haar bevoegdheid om, op basis van artikel artikel 6b, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument & Markt de gegevens en inlichtingen op te vragen, ingevuld met de Beleidsregel Regulatorische accountingregels 2004.[6] Deze beleidsregel heeft betrekking op de bevoegdheid voor ACM om de gegevens en inlichtingen over enig jaar, voorzien van een controleverklaring, op te vragen.

1.3 Doelstellingen

10.	E/G	In de RAR dient een set van financiële verslaggevingregels en definities te worden vastgelegd die eenduidig te interpreteren zijn. Door gebruik te maken van de RAR zijn financiële gegevens van de netbeheerders goed meetbaar en vergelijkbaar.
11.	E/G	Een tweede doelstelling is het zoveel mogelijk beperken van de administratieve last voor netbeheerders. ACM tracht dit te bereiken door werkbare financiële verslaggevingregels op te stellen en de financiële verslaggevingregels zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de huidige verslaggevingpraktijk van netbeheerders.

1.4 Reikwijdte RAR

12.	E/G	De in de RAR vastgelegde set van financiële verslaggevingregels en definities heeft betrekking op alle financiële gegevens die benodigd zijn om de wettelijke taken en bevoegdheden die ACM heeft ten aanzien van de netbeheerders uit te kunnen voeren. De RAR dienen primair voor gegevens en inlichtingen ten behoeve van de tariefregulering die ACM hanteert. Tevens dienen deze RAR voor de monitoring van het meetdomein. Ook kunnen de RAR dienen voor de opvraag van andere al dan niet periodiek terugkerende (financiële) informatieverzoeken.
13.	E/G	De RAR zijn een standaard voor financiële verslaggevingregels. Dientengevolge hebben de RAR slechts betrekking op financiële gegevens en bepaalde niet-financiële gegevens. Gegevens met betrekking tot kwaliteitsaspecten van dienstverlening voor reguleerde taken en transportdienst worden niet op basis van de RAR vastgelegd.

1.5 Aanpassing

14.	E/G	Voortschrijdend inzicht en evaluatie van de werkbaarheid van de RAR kunnen aanleiding zijn om de RAR aan te passen. Verder kunnen wetswijzigingen en/of aanpassingen van de reguleringsmethodiek leiden tot een verandering van de informatiebehoefte.
15.	E/G	Indien ACM voornemens is wijzigingen met significante betekenis is de RAR door te voeren, zal zij de klankbordgroep RAR hierover consulteren. In de klankbordgroep

[6] Staatscourant 28 oktober 2004, nr. 208/pag. 52, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2004-208-p52-SC67219.html.

		RAR zijn alle netbeheerders vertegenwoordigd.
16.	E/ G	Indien de RAR in de opvatting van de netbeheerder of diens accountant niet of niet duidelijk voorzien in een bepaalde situatie treedt de netbeheerder al dan niet gezamenlijk met diens accountant in overleg met ACM. ACM legt uit dat overleg voortkomende standpunten indien van toepassing sectorbreed schriftelijk voor aan de netbeheerder(s). Deze standpunten zijn te beschouwen als een aanpassing van deze RAR.

1.6 Accountantscontrole

17.	E/G	De reguleringsdata dienen te worden gecontroleerd door een door de netbeheerder aan te wijzen registeraccountant. De accountant dient de opgevraagde modules c.q. gegevens te voorzien van een controleverklaring. De eisen die aan de accountantscontrole worden gesteld zijn vastgelegd in een auditinstructie die deel uitmaakt van het informatieverzoek reguleringsdata.

2 Algemene grondslagen

2.1 Activiteiten/taken

18.	E/G	De wettelijke taken die de netbeheerder moet uitvoeren op basis van verplichtingen in de wet staan voor elektriciteit en gas gedefinieerd in respectievelijk artikel 16 van de E-wet en artikel 10 van de Gaswet. Voor de wettelijke taken die omschreven zijn in artikel 16 van de E-wet geldt dat deze onderscheiden kunnen worden in taken binnen het *transport- en aansluitdomein* en taken binnen het *meetdomein*. Voor de wettelijke taken die omschreven zijn in artikel 10 van de Gaswet geldt dat deze onderscheiden kunnen worden in taken binnen het *transportdomein,* taken binnen het *aansluitdomein* en taken binnen het *meetdomein*. In het vervolg van deze RAR wordt aan deze domeinen gerefereerd voor het afbakenen van taakgebieden waarvoor in de reguleringsdata gegevens worden opgevraagd.
19.	E/G	De reguleringsdata die via deze RAR worden geadministreerd en uitgevraagd dienen uitsluitend gegevens te bevatten over het transportdomein[7], het aansluitdomein[8] en het meetdomein.
20.	E/G	Binnen de diverse domeinen moet onderscheid worden gemaakt tussen gegevens die betrekking hebben op activiteiten waarvoor ACM ex ante maximumtarieven vaststelt (tariefgereguleerd), en activiteiten waarvoor ACM geen ex ante tarief vaststelt (niet-tariefgereguleerd). Bijlage 8 bevat een schematische weergave van de afgrenzing van de activiteiten / taken.
21.	E/G	De reguleringsdata bevatten alleen data met betrekking tot Nederlandse activiteiten.
22.	E/G	<u>Meetdomein</u> Met het oog op een eenduidige interpretatie van de activiteiten binnen het tariefgereguleerde meetdomein zijn de activiteiten zoals vastgelegd in artikel 30a van de E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet nader uitgewerkt. Deze uitwerking is opgenomen in bijlage 7.

2.2 Grondslagen financiële verslaggeving

23.	E/G	Bij het opstellen van deze RAR is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor de financiële verslaggeving waaronder de International Financial Reporting Standards (hierna: IFRS).

[7] Inclusief meters ten behoeve van bedrijfsgebruik (gebruik voor de bedrijfsvoering van een netbeheerder)

[8] Voor gas worden de gegevens voor het transportdomein en het aansluitdomein gesplitst uitgevraagd, voor elektriciteit worden de gegevens voor deze twee domeinen gezamenlijk uitgevraagd

24.	E/G	De netbeheerders dienen de reguleringsdata in te vullen op basis van de in de RAR vastgelegde accountingregels, in aanmerking genomen het feit dat de in de RAR vastgelegde accountingregels kunnen afwijken van de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor de financiële verslaggeving waaronder de IFRS. Randnummer 25 is van toepassing indien deze RAR naar opvatting van de netbeheerder of diens accountant onvoldoende duidelijkheid bieden.
25.	E/G	Indien de RAR niet beschrijven hoe een gebeurtenis en de daaruit voortvloeiende transacties in de reguleringsdata dienen te worden verwerkt, treedt de netbeheerder al dan niet gezamenlijk met diens accountant in overleg met ACM hoe de reguleringsdata in deze situaties ingericht moeten worden. Uitgangspunt is dat in dergelijke situaties de reguleringsdata worden ingericht op basis van IFRS. De netbeheerders lichten de situaties toe waarin het benodigd was om de reguleringsdata in te richten op basis van IFRS.
26.	E/G	Indien door ACM voor een specifiek taakgebied of organisatieonderdeel individuele accountingregels zijn vastgesteld die afwijken van de in dit hoofdstuk beschreven generieke accountingregels, gelden de individuele accountingregels boven de generieke accountingregels.
27.	E/G	<u>Verslaggevingsperiode</u> De verslaggevingsperiode van de reguleringsdata is gelijk aan een kalenderjaar, te weten van 1 januari tot en met 31 december.
28.	E/G	<u>Schattingen</u> Sommige items in de reguleringsdata kunnen niet nauwkeurig worden gewaardeerd maar slechts worden geschat. De schattingen dienen redelijk te zijn, gebaseerd op goed koopmansgebruik en consistent met voorgaande verslagperioden.
29.	E/G	<u>Vreemde valuta</u> De balansposten die worden uitgedrukt in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum, tenzij specifieke posities zijn afgedekt met valutatermijntransacties. Een transactie in vreemde valuta gedurende de verslagperiode wordt in de reguleringsdata verwerkt tegen de koers die geldt op de transactiedatum.
30.	E/G	<u>Inflatie</u> De netbeheerders leveren in de reguleringsdata de financiële gegevens nominaal aan, op basis van de in de RAR vastgelegde accountingregels. Op deze wijze kan ACM jaarlijks op een uniforme wijze de totale kosten van elke netbeheerder vaststellen. Hiertoe corrigeert ACM de door de netbeheerder verstrekte nominale gegevens voor in- en deflatie (hierna: gecorrigeerde gegevens). Deze in- en deflatiecorrecties worden uitsluitend door ACM uitgevoerd.

31.	E/G	<u>Foutherstel</u> Indien een netbeheerder of diens accountant vóór de aanlevering van reguleringsdata over een verslaggevingsperiode materiële[9] of niet-materiële fouten[10] constateert, dan herstelt de netbeheerder deze in de reguleringsdata van de betreffende verslaggevingsperiode vóór het aanleveren bij de ACM. Indien een netbeheerder ná het aanleveren van reguleringsdata (achteraf) vaststelt dat sprake is van een materiële fout in eerder ingediende reguleringsdata op basis van de voor dat verslagjaar van toepassing zijnde afspraken voor regels en definities over de reguleringsdata, dan stelt de netbeheerder de ACM onverwijld op de hoogte en levert de netbeheerder een complete invulmodule over het betreffende verslagjaar bij de ACM aan met een toelichting op de herstelde materiële fout en, indien de ACM daarom verzoekt, een controleverklaring van een onafhankelijk accountant.

2.3 In aanmerking te nemen beginselen

32.	E/G	De netbeheerder dient de volgende beginselen[11] in ieder geval in aanmerking te nemen bij het invullen van zijn reguleringsdata:
33.	E/G	Het *toerekenings- en causaliteitsbeginsel*. Gevolgen van transacties en/of andere gebeurtenissen worden verwerkt wanneer deze transacties en/of andere gebeurtenissen zich voordoen en niet wanneer hieruit voortvloeiende geldmiddelen worden ontvangen of betaald, en worden verwerkt in de reguleringsdata over de periode waarop ze betrekking hebben.
34.	E/G	Het *voorzichtigheids- en realisatiebeginsel*. Winsten worden slechts genomen als zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij vóór het opmaken van de reguleringsdata bekend zijn geworden.
35.	E/G	Het *matchingbeginsel*. Lasten die samenhangen met de verrichte prestaties dienen in beginsel te worden toegerekend aan de periode waarin de baten die voortvloeien uit de prestaties zijn verantwoord. Dit mag echter niet leiden tot de verwerking van balansposten in strijd met het voorzichtigheidsbeginsel.

[9] Het begrip materialiteit is gedefinieerd in de invul- en auditinstructie

[10] Schattingswijzigingen zijn geen fouten.

[11] Deze zijn mede ontleend aan het Stramien voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen (NL-GAAP) en het Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements (IFRS).

36.	E/G	Het *continuïteitsbeginsel*. De reguleringsdata worden ingevuld in de veronderstelling dat de continuïteit van de onderneming is gewaarborgd en dat zij haar bedrijf in de afzienbare toekomst zal voortzetten.
37.	E/G	*Bestendige gedragslijn*. De reguleringsdata geven op een stelselmatige wijze de samenstelling van de activaposten en de samenstelling en de grootte van de totale kosten en omzet op het einde van het boekjaar respectievelijk van het lopende boekjaar weer. Een bestendige gedragslijn houdt voorts in dat geen activering plaatsvindt van bestedingen (uitgaven, rekening houdend met verplichtingen) die in eerdere jaren als kosten zijn verantwoord in de reguleringsdata. Indien voor een gebeurtenis de mogelijkheid bestaat om een onttrekking aan een voorziening te laten plaatsvinden mag deze gebeurtenis niet als kosten worden verantwoord.
38.	E/G	Consistentie Elektriciteit vs. Gas De bestendige gedragslijn betreft tevens de consistentie tussen de reguleringsdata Elektriciteit enerzijds en de reguleringsdata Gas anderzijds. Dat houdt in dat een onderlinge samenhang bestaat in de wijze waarop de data tot stand komen. De kostentoerekening die in beide informatieverzoeken reguleringsdata wordt toegepast, dient – tenzij niet relevant – overeen te stemmen. Deze onderlinge samenhang bestaat – voor zover relevant – ook ten opzichte van de wijze waarop andere (financiële) informatieverzoeken tot stand komen.
39.	E/G	Afbakening reguleringsdata Ook houdt de bestendige gedragslijn in dat sprake is van een afbakening tussen de reguleringsdata Elektriciteit, de reguleringsdata Gas en de daarin opgenomen reguleringsdata voor het meetdomein. Activa, kosten en opbrengsten die worden opgenomen in de reguleringsdata Elektriciteit, worden bijvoorbeeld niet tevens meegenomen in de reguleringsdata Gas of de reguleringsdata met betrekking tot het meetdomein en vice versa.

2.4 Verdeelsleutels

40.	E/G	Kosten en activa worden in eerste instantie toegerekend aan de taken of activiteiten waarop deze betrekking hebben, op basis van aantoonbare causaliteit (‘directe kosten’).
41.	E/G	Kosten en activa die niet causaal verband houden met en daardoor niet direct kunnen worden toegerekend aan taken of activiteiten, worden alsnog toegerekend door toepassing van verdeelsleutels. Hierbij worden de volgende criteria in acht genomen: ▪ Reflectie inzet productiemiddelen: de verdeelsleutels per kostensoort dienen zo veel mogelijk de inzet van de onderliggende ‘productiemiddelen’ te

		reflecteren en niet te zijn ontleend aan bijvoorbeeld de draagkracht van afnemers, de omzet[12], prijselasticiteit van de vraag, etc. De inzet van een productiemiddel (waaronder arbeid) komt tot uitdrukking in een (aantal) logisch(e) kenmerk(en) waarmee dat productiemiddel, en met name de variaties in de inzet daarvan, in de regel wordt c.q. worden geduid (bijvoorbeeld: bestede uren, ruimtegebruik, benutte capaciteit, getransporteerde volumes, netlengte, etc.) ▪ Verdeelsleutels dienen consistent (door de tijd, eenduidig voor verschillende tariefcategorieën, eenduidig voor verschillende toepassingen), afdoende beargumenteerd en toereikend gedocumenteerd te zijn. ▪ De toepassing van verdeelsleutels is transparant. Dit wil zeggen dat duidelijk is welke indirecte kosten door middel van verdeelsleutels worden toegerekend, wat de samenstelling (parameters) van de verdeelsleutels is en welke onderliggende waarden zijn gebruikt voor de berekening van de verdeelsleutels.
42.	E/G	Ten behoeve van een juiste kostentoerekening gelden de voorgaande twee randnummers eveneens voor de kostentoerekening vanuit een ander niveau (bijvoorbeeld netwerkbedrijf, netbeheerder of zusterbedrijf) naar de genoemde taken in randnummers 18 tot en met 22.

2.5 Interne verrekenprijzen[13]

43.	E/G	Indien de netbeheerder goederen of diensten betrekt van groepsmaatschappijen dienen de financiële transacties die hieruit voorvloeien in de reguleringsdata te zijn opgenomen op basis van marktconforme prijzen (‘at arm’s length’), tarieven en voorwaarden. Hiervan wordt geacht sprake te zijn indien: a) de netbeheerder de bedoelde goederen of diensten heeft afgenomen tegen dezelfde of vergelijkbare prijzen, tarieven en voorwaarden als die zijn gehanteerd voor andere groepsmaatschappijen; b) de omvang van de interne verrekeningen die de netbeheerder verantwoordt uit hoofde van de levering van de goederen en/of diensten door groepsmaatschappijen, in verhouding is met de mate waarin de netbeheerder de goederen of diensten van de leverende groepsmaatschappij heeft afgenomen; c) de prijzen en tarieven die door de leverende groepsmaatschappij aan de netbeheerder in rekening zijn gebracht voor de levering van goederen of diensten zijn gebaseerd op de werkelijk daaraan toe te rekenen kosten, eventueel

[12] Kostentoerekening op basis van omzetverhoudingen is een veelgebruikte toerekeningbasis. Echter, aangezien de kostentoerekening in dit geval is bedoeld als basis voor de tariefstelling (die leidt tot de omzet), zou sprake zijn van een vicieuze cirkel.

[13] Het gestelde in artikel 18 van de E-wet en artikel 10d van de Gaswet blijft onverminderd van kracht.

		verhoogd met een naar redelijkheid en billijkheid vastgestelde marge die niet wezenlijk[14] uitgaat boven een marge die in het handelsverkeer gebruikelijk is voor desbetreffende goederen of diensten.
44.	E/G	Het vervaardigen van materiële vaste activa of het plegen van onderhoud kan de netbeheerder zelf uitvoeren, uitbesteden aan een onafhankelijke derde onderneming of uitbesteden aan een gelieerde onderneming, bijvoorbeeld een infrabedrijf. In het geval van uitbesteding aan een gelieerde onderneming is het vorige randnummer niet van toepassing en wordt de interne vervaardigingsprijs[15] van de gelieerde onderneming gebruikt om materiële vaste activa te activeren.

2.6 Rubricering en toelichting

45.	E/G	De netbeheerder rubriceert en licht de reguleringsdata toe met inachtneming van de indeling in de invulmodules E en G en de paragrafen rubricering en toelichting in hoofdstuk 3 (vaste activa), hoofdstuk 4 (kosten en opbrengsten), hoofdstuk 5 (Invoeding) en hoofdstuk 6 (Meetdomein).[16]

[14] Voor wat betreft de betekenis van het begrip 'wezenlijk' in deze RAR dient te worden aangesloten bij de regelgeving omtrent accountantscontrole van financiële informatie.

[15] Het begrip vervaardigingsprijs wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk drie.

[16] Hierdoor worden dubbele richtlijnen in RAR en invulmodule voorkomen.

3 Vaste activa

3.1 Algemeen

46.	E/G	Een vast actief wordt gedefinieerd als een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel waarover de netbeheerder de beschikkingsmacht heeft, dat hij in gebruik heeft genomen in het kader van de transportdienst en/of aansluitdienst en/of meetdienst en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar de netbeheerder zullen vloeien. Tevens moet voldaan zijn aan de voorwaarde dat de kostprijs van een vast actief betrouwbaar kan worden vastgesteld. Deze RAR gebruiken het woord 'bestedingen' als equivalent voor het IFRS begrip 'kostprijs van een vast actief'.[17]
47.	E/G	Op 1 januari 2019 is International Accounting Standard (IAS) 17 vervangen door IFRS 16. Dit houdt in dat het onderscheid tussen operational en financial lease niet meer bestaat. Leases in scope van IFRS 16 moeten geactiveerd worden (als right of use asset). Voor de reguleringsdata vanaf 2019 is in overleg met de netbeheerders het volgende besloten: - de in de reguleringsdata opgenomen investeringen/activa bevatten géén investeringen/activa die in scope van IFRS 16 vallen; - De netbeheerder verwerkt de facturen voor leases in scope van IFRS 16 in de operationele kosten.
48.	E	<u>Elektriciteit – vaste activa</u> De vaste activa voor de transportdienst en de aansluitdienst bestaan uit twee onderdelen die separaat van elkaar worden bepaald: a) vaste activa die in gebruik zijn genomen *vóór* 1 januari 2001 en b) vaste activa die in gebruik zijn genomen *op* 1 januari 2001 of later (niet-initiële GAW). De <u>gestandaardiseerde activawaarde</u> van de vaste activa die in gebruik zijn genomen <u>vóór 1 januari 2001</u>, alsmede de resterende afschrijvingstermijn van deze activa vanaf 1 januari 2001, zijn voor elke netbeheerder vastgelegd in het besluit tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor de periode 2001-2003.[18]

[17] Het begrip bestedingen is hetzelfde als uitgaven rekening houdend met de verplichtingen. Zo leidt een factuur voor de aanleg van een leiding in december van jaar t tot (indien in gebruik genomen) een activeerbaar bedrag in jaar t, waarbij de uitgaaf (betaling van de factuur) plaatsvindt in januari van jaar t + 1.

[18] De gestandaardiseerde activawaarde en afschrijvingskosten zijn vastgelegd in het tweede herziene besluit op bezwaar tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering ingevolge artikel 41, eerste lid, van de E-wet voor de periode 2001-2003, gedateerd 3 juni 2003, met kenmerk 101496-65.O.191.

		De jaarlijks gestandaardiseerde afschrijvingskosten voor de activawaarde per 1 januari 2001 zijn voor elke netbeheerder te berekenen door de gestandaardiseerde activawaarde te delen door de resterende afschrijvingstermijn. Deze jaarlijkse gestandaardiseerde afschrijvingskosten worden in acht genomen totdat de gestandaardiseerde activawaarde is gereduceerd tot nihil. De berekening van de gestandaardiseerde activawaarde en de afschrijvingen vindt plaats met inachtneming van de effecten van de overdracht van de HS-netten.
49.	G	Gas – vaste activa Zowel voor de transportdienst als de gasaansluitdienst bestaan de vaste activa uit twee onderdelen die separaat van elkaar worden bepaald: a) vaste activa die in gebruik zijn genomen *vóór* 1 januari 2004 (activa transportdienst) respectievelijk 1 januari 2009 (gasaansluitdienst) en b) vaste activa die in gebruik zijn genomen *op* 1 januari 2004 (activa transportdienst) of later respectievelijk 1 januari 2009 (gasaansluitdienst) of later (niet-initiële GAW). Bij een drietal netbeheerders is sprake van een Extra Hogedruk netwerk (EHD-net) waarvan de initiële GAW per 1 januari 2006 is vastgesteld. De gestandaardiseerde activawaarde van de vaste activa die in gebruik zijn voor de transportdienst en die in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 2004, en de resterende afschrijvingstermijn van deze activa vanaf 1 januari 2004, zijn voor elke netbeheerder vastgelegd in appendix 1 van bijlage 1 van de overeenkomst.[19] De gestandaardiseerde activawaarde van de vaste activa die in gebruik zijn voor de gasaansluitdienst en die in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 2009, en de resterende afschrijvingstermijn van deze activa vanaf 1 januari 2009, is voor elke netbeheerder (voor het eerst) vastgelegd in het besluit tot vaststelling van de x-factor die geldt voor de vierde reguleringsperiode voor regionale netbeheerders gas. De gestandaardiseerde activawaarde van de vaste activa die in gebruik zijn voor het EHD-net en die in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 2006, en de resterende afschrijvingstermijn van deze activa vanaf 1 januari 2006, zijn voor een drietal netbeheerders vastgesteld.[20] De jaarlijks gestandaardiseerde afschrijvingen voor de activawaarde per 1 januari 2004 (transportdienst) respectievelijk per 1 januari 2006 (EHD) en per 1 januari 2009 (gasaansluitdienst) zijn voor elke netbeheerder te berekenen door de gestandaardiseerde activawaarde te delen door de resterende afschrijvingstermijn.

[19] Overeenkomst regulering transporttarieven gas, 3 november 2003

[20] Bij een drietal netbeheerders is sprake van een Extra Hogedruk netwerk (EHD-net)

		Deze jaarlijkse gestandaardiseerde afschrijvingskosten worden in acht genomen totdat de gestandaardiseerde activawaarde is gereduceerd tot nihil.
50.	G	<u>Transportafhankelijke vs. transportonafhankelijke activa</u> De netbeheerder onderscheidt transportafhankelijke en transportonafhankelijke activa. Transportonafhankelijke vaste activa zijn alle vaste activa die geen directe relatie hebben met de benodigde transportcapaciteit of het transportvolume. Transportafhankelijke vaste activa zijn alle vaste activa die een directe relatie hebben met de benodigde transportcapaciteit of het transportvolume.
51.	G	<u>Transportonafhankelijke activa</u> Onder transportonafhankelijke materiële vaste activa vallen in ieder geval: a) activa die worden aangewend voor administratieve werkzaamheden; b) activa die worden aangewend voor dataverwerking, alsmede activa die worden gebruikt voor allocatie, reconciliatie en validatie; c) activa die worden aangewend voor marktfacilitering (het beheer van het aansluitingenregister en het afhandelen van switch- en verhuisberichten); d) activa die worden aangewend voor facturering; e) activa die worden aangewend voor kwaliteitsbewaking van het gas; f) gebouwen en magazijnen niet behorende bij de netinfrastructuur; en g) activa die worden aangewend voor het opstellen van transportcontracten.
52.	G	<u>Transportafhankelijke activa</u> Onder transportafhankelijke materiële vaste activa vallen in ieder geval: a) activa waaruit het gastransportnet[21] bestaat; b) activa die dienen ter instandhouding van het gastransportnet; c) activa die worden aangewend voor de handhaving van het drukniveau; en d) gebouwen en magazijnen behorende bij de netinfrastructuur.
53.	E/G	<u>Investeringen (niet initiële GAW)</u> De activawaarde en afschrijvingen van investeringen die in gebruik zijn genomen: a) op of na 1 januari 2001 (elektriciteit) of b) op of na 1 januari 2004 (gas: transportdienst) of c) op of na 1 januari 2006 (gas: EHD) of d) op of na 1 januari 2009 (gasaansluitdienst)

[21] Zie artikel 1 eerste lid sub d van de Gaswet voor een volledige definitie van het begrip gastransportnet. Leidingen, hulpmiddelen en installaties van een afnemer die gelegen zijn binnen een terrein dat eigendom is van deze afnemer en die uitsluitend dienen voor het transport van gas voor eigen gebruik door de afnemer of voor verbruik door anderen die op dat terrein zijn gevestigd vallen niet onder het gastransportnet.

		worden door ACM berekend met inachtneming van de afschrijftermijnen uit deze RAR.
54.	E/G	<u>Afschrijvingen</u> ACM berekent met behulp van onder andere de afschrijftermijnen die in deze RAR zijn opgenomen in ieder geval: a) de afschrijvingen voor het boekjaar; b) de cumulatieve afschrijvingen; c) de boekwaarden per begin en einde van het boekjaar.
55.	E/G	<u>Desinvesteringen (niet initiële GAW)</u> Er is sprake van een desinvestering indien een vast actief niet meer in gebruik is bij de netbeheerder en het betreffende vast actief in gebruik was genomen: a) op of na 1 januari 2001 (elektriciteit) of b) op of na 1 januari 2004 (gas: transportdienst) of c) op of na 1 januari 2006 (gas: EHD) of d) op of na 1 januari 2009 (gasaansluitdienst) Bij een overdracht van activa aan een andere (landelijke of regionale) netbeheerder: • zijn deze datums niet van toepassing en • vindt de desinvestering plaats tegen de boekwaarde die ACM hanteert op het moment van overdracht.
56.	E/G	<u>Nominale opgave desinvesteringen</u> Desinvesteringen dienen nominaal (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) te worden opgegeven tegen de historische kosten. Onder historische kosten wordt verstaan de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van derden ontvangen bijdragen. Opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen (bijvoorbeeld vergoedingen, verkoopopbrengsten of subsidies) dienen niet als overige opbrengst te worden verantwoord, maar als onderdeel van de desinvesteringen. Deze opbrengsten dienen uitgedrukt te worden in het prijspeil van het jaar waar de reguleringsdata betrekking op hebben. Vanaf boekjaar 2016 richt de netbeheerder haar (financiële) administratie zodanig in dat zij – indien ACM daar om verzoekt – een overzicht kan genereren waarin de desinvesteringen uit enig boekjaar worden uitgesplitst naar het originele investeringsjaar. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen.

57.	E/G	Bijzondere waardeverminderingen Bijzondere waardeverminderingen doen zich regulatorisch in beginsel niet voor, omdat de GAW een basis vormt voor het bepalen van de hoogte van de tarieven. Indien de netbeheerder van mening is dat mogelijk sprake is van een bijzondere waardevermindering treedt hij in overleg met ACM. Op basis van dat overleg neemt ACM een standpunt in over het opnemen van de bijzondere waardevermindering in de reguleringsdata van de netbeheerder. De reguleringsdata bevatten uitsluitend een bijzondere waardevermindering indien het standpunt van ACM daar ruimte voor geeft.

3.2 Immateriële vaste activa

3.2.1 Inleiding en begripsbepaling

58.	E/G	Een immaterieel vast actief[22] is een identificeerbaar niet-monetair actief zonder fysieke gedaante dat wordt gebruikt voor productie, aflevering van goederen of diensten, voor verhuur aan derden of voor administratieve doeleinden, in het kader van de transportdienst en/of de aansluitdienst en/of de meetdienst.
59.	E/ G	De netbeheerder rubriceert investeringen in immateriële vaste activa als volgt: a) kosten van onderzoek en ontwikkeling; b) software; c) overige immateriële vaste activa.
60.	E/G	Onder software vallen gekochte en zelfontwikkelde programmatuur. Software die niet separeerbaar is, bijvoorbeeld omdat deze software integraal onderdeel uitmaakt van een machine, valt onder de materiële vaste activa.
61.	E/G	Niet alle uitgaven ter verkrijging, ontwikkeling, onderhoud of verbetering van immateriële vaste activa voldoen aan de criteria van activering. Indien de uitgaven niet voldoen aan de activeringscriteria dan dienen deze kosten te worden verantwoord als operationele kosten. De volgende uitgaven mogen in geen geval geactiveerd worden: • Opstartkosten (kosten uit de onderzoeksfase); • Uitgaven voor trainingsactiviteiten; • Uitgaven voor reorganisatie van (een deel van) de onderneming; en • Jaarlijkse licentiekosten.
62.	E/G	Goodwill[23] wordt niet geactiveerd. Goodwill is namelijk per definitie geen actief dat wordt aangewend voor uitvoering van de wettelijke taken van een netbeheerder. Al

[22] Immateriële vaste activa zijn per definitie transportonafhankelijk

[23] Dit geldt zowel voor zelf vervaardigde als van derden verkregen goodwill.

		dan niet intern ontwikkelde merken, logo's, klantenbestanden en gelijksoortige items dienen niet te worden geactiveerd.

3.2.2 Waardering

63.	E/G	Immateriële vaste activa dienen te worden gewaardeerd op basis van historische kosten vanaf het moment dat aan de criteria voor activering is voldaan. Onder historische kosten wordt de prijsgrondslag verkrijgings- of vervaardigingsprijs verstaan.
64.	E/G	<u>Verkrijgingsprijs</u> De verkrijgingsprijs van een actief is de prijs waartegen het is verworven. De verkrijgingsprijs bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen bestedingen om het actief voor gebruik geschikt te maken. Direct toe te rekenen bestedingen zijn bv. invoerrechten, leveringskosten en plaatsingskosten. Boeten of rente wegens te late levering maken geen onderdeel uit van de verkrijgingsprijs.
65.	E/G	<u>Vervaardigingsprijs</u> Het begrip vervaardigingsprijs is van toepassing op intern vervaardigde activa. De elementen die deel uitmaken van de vervaardigingsprijs zijn conform de elementen die in International Accounting Standard 16 (IAS 16) onder de vervaardigingsprijs vallen.[24] Deze RAR onderscheiden de elementen in twee categorieën: a) directe kosten; b) rente. *Directe kosten* Kosten worden als direct aangemerkt wanneer een aantoonbare causaliteit aanwezig is tussen de rechtstreeks toegerekende kosten en het vast actief. De volgende categorieën worden onderscheiden: a) materialen; b) interne uren; en c) diensten derden. De kosten van materialen worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten exclusief een interne winstopslag. De kosten van interne uren als onderdeel van de vervaardigingsprijs zijn gebaseerd op een intern uurtarief exclusief een winstopslag. Het intern uurtarief bestaat uitsluitend uit de directe personeelslasten, zijnde brutosalarissen, werkgeverslasten en overige directe personeelskosten.

[24] Zo bevat IAS 16.19 de bepaling dat indirecte kosten voor administratieve en andere algemene overhead kosten niet toegerekend mogen worden aan het vast actief. Deze kosten/bestedingen maken dus geen deel uit van de vervaardigingsprijs.

		De kosten van diensten van derden worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten. *Rente* Aan activa die ultimo boekjaar in aanbouw[25] zijn wordt rente (hierna: bouwrente) toegerekend. De rente wordt opgenomen vanaf het moment dat een activum in aanbouw is tot het moment van ingebruikname. De rente wordt berekend door de door ACM vastgestelde nominale Weighted Average Cost of Capital (hierna: WACC) vóór belastingen te vermenigvuldigen met de gemiddelde waarde van activa in aanbouw in het boekjaar. De gemiddelde waarde van activa in aanbouw wordt gelijk gesteld aan (cumulatieve historische kosten[26] primo boekjaar + cumulatieve historische kosten ultimo boekjaar, vóór rentetoerekening) / 2.[27]
66.	E/G	<u>Bijdragen van derden</u> Van derden ontvangen bijdragen worden, met inachtneming van het matchingbeginsel, in mindering gebracht op de geactiveerde bestedingen. Het gaat hierbij in ieder geval om matching van materiële van derden ontvangen bijdragen, conform de matching die is toegepast in de jaarrekening van de netbeheerder.
67.	E/G	<u>Waardering bij overname</u> Wanneer een immaterieel vast actief wordt verkregen bij een fusie of overname, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs op het moment van de overname. Indien het overgenomen actief reeds door ACM wordt betrokken in zijn reguleringsmethoden, vindt waardering plaats tegen de boekwaarde die ACM hanteert op het moment van verkrijging.
68.	E/G	<u>Activering vs. onderhoud</u> Bestedingen na de ingebruikname van een gekocht of zelf vervaardigd actief (bijvoorbeeld de kosten voor groot onderhoud) dienen in principe als operationele kosten te worden verantwoord. Activering vindt slechts plaats indien: a) Verlenging van een levensduur met minimaal vijf jaren; en b) het waarschijnlijk is dat de bestedingen zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen; en c) de vaststelling van de bestedingen en de toerekening aan het actief op een betrouwbare wijze kunnen geschieden.

[25] Deze activa in aanbouw zijn nog niet als investering opgenomen in de reguleringsdata.

[26] Waaronder de voor het betreffende actief in aanbouw in voorgaande jaren toegerekende bouwrente

[27] In jaar van ingebruikname geldt dat de datum van ingebruikname geldt als ‘ultimo boekjaar’.

3.2.3 Afschrijvingen

69.	E/G	Alle mutaties in immateriële vaste activa worden verondersteld te hebben plaatsgevonden medio het boekjaar. Afschrijvingen in het jaar van aanschaf, gereedmelding of desinvestering worden daarom, ongeacht het moment dat het actief voor gebruik beschikbaar is (of niet langer beschikbaar is), over een half jaar berekend.
70.	E/G	Afschrijvingen worden berekend met behulp van de lineaire afschrijvingsmethode over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en een restwaarde van nihil.
71.	E/G	De afschrijvingstermijn van onderzoek & ontwikkeling en software is 5 jaren.
72.	E/G	Voor overige immateriële vaste activa dient de afschrijvingstermijn overeen te stemmen met de geschatte levensduur met een maximum van 20 jaar. In de toelichting wordt de gehanteerde afschrijvingstermijn onderbouwd.

3.2.4 Desinvesteringen

73.	E/G	Desinvesteringen dienen nominaal (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) te worden opgegeven tegen de historische kosten. Onder historische kosten wordt verstaan de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van derden ontvangen bijdragen. Opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen (bijvoorbeeld vergoedingen, verkoopopbrengsten of subsidies) dienen niet als overige opbrengst te worden verantwoord, maar als onderdeel van de desinvesteringen. Deze eventuele opbrengsten dienen uitgedrukt te worden in het prijspeil van het jaar waar de reguleringsdata betrekking op hebben. Vanaf boekjaar 2016 richt de netbeheerder haar (financiële) administratie zodanig in dat zij – indien ACM daar om verzoekt – een overzicht kan genereren waarin de desinvesteringen uit enig boekjaar worden uitgesplitst naar het originele investeringsjaar. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen.

3.2.5 Rubricering en toelichting

74.	E/G	In de toelichting wordt de inhoud van de opgenomen overige immateriële vaste activa afdoende beschreven. Hierbij moet in ieder geval ingegaan worden op welke wijze wordt voldaan aan de activeringscriteria.

3.3 Materiële vaste activa

3.3.1 Inleiding en begripsbepaling

75.	E/G	Onder materiële vaste activa worden activa verstaan die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheden van de netbeheerder in het kader van de transportdienst, de aansluitdienst en de meetdienst duurzaam te dienen. Voor de bepaling van hetgeen tot de materiële vaste activa dient te worden gerekend, is niet de juridische, maar de economische eigendom doorslaggevend.
76.	E/G	Netwerken en meters in beheer door netbeheerder A en die (juridisch) eigendom zijn van netbeheerder B, worden alleen in de reguleringsdata van netbeheerder A opgenomen. De netbeheerder voorkomt een dubbeltelling: gerelateerde posten zoals betaalde gebruiksvergoedingen worden geëlimineerd.
77.	E/G	<u>Gemeenschappelijke materiële vaste activa</u> Onder gemeenschappelijke materiële vaste activa worden materiële vaste activa verstaan die door meerdere groepsmaatschappijen binnen de groep waarvan de netbeheerder deel uitmaakt worden gebruikt. Het economisch eigendom is doorslaggevend voor opname onder de materiële vaste activa bij de netbeheerder. Activa die (gedeeltelijk) worden gebruikt door de netbeheerder, maar waarvan het economisch eigendom berust bij een groepsmaatschappij, worden niet door de netbeheerder als activa in zijn reguleringsdata opgenomen. De vergoeding die de netbeheerder voor het gebruik betaalt, wordt in de reguleringsdata opgenomen onder de operationele kosten; deze vergoeding dient in overeenstemming te zijn met de bepalingen over interne verrekenprijzen in randnummer 43.
78.	E/G	<u>Activa in aanbouw/bestelling</u> Activa in aanbouw of in bestelling maken geen deel uit van de gestandaardiseerde activawaarde en mogen daardoor niet worden opgenomen in de reguleringsdata.

3.3.2 Waardering

79.	E/G	Materiële vaste activa dienen te worden gewaardeerd op basis van historische kosten vanaf het moment dat aan de criteria voor activering is voldaan. Onder historische kosten wordt de prijsgrondslag verkrijgings- of vervaardigingsprijs verstaan.
80.	E/G	<u>Verkrijgingsprijs</u> De verkrijgingsprijs van een actief is de prijs waartegen het is verworven. De verkrijgingsprijs bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen bestedingen om het actief voor gebruik geschikt te maken. Direct toe te rekenen bestedingen zijn bv. invoerrechten, leveringskosten en plaatsingskosten. Boeten of rente wegens te late levering maken geen onderdeel uit van de verkrijgingsprijs.

81. E/G <u>Vervaardigingsprijs</u>

Het begrip vervaardigingsprijs is van toepassing op intern vervaardigde activa. De elementen die deel uitmaken van de vervaardigingsprijs zijn conform de elementen die in International Accounting Standard 16 (IAS 16) onder de vervaardigingsprijs vallen.[28] Deze RAR onderscheiden de elementen in twee categorieën:

a) directe kosten;
b) rente.

Directe kosten

Kosten worden als direct aangemerkt wanneer een aantoonbare causaliteit aanwezig is tussen de rechtstreeks toegerekende kosten en het vast actief. De volgende categorieën worden onderscheiden:

a) materialen;
b) interne uren; en
c) diensten derden.

De kosten van materialen worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten exclusief een interne winstopslag.

De kosten van interne uren als onderdeel van de vervaardigingsprijs zijn gebaseerd op een intern uurtarief exclusief een winstopslag. Het intern uurtarief bestaat uitsluitend uit de directe personeelslasten, zijnde brutosalarissen, werkgeverslasten en overige directe personeelskosten.

De kosten van diensten van derden worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten.

Rente

Aan activa die ultimo boekjaar in aanbouw[29] zijn wordt rente (hierna: bouwrente) toegerekend. De rente wordt opgenomen vanaf het moment dat een activum in aanbouw is tot het moment van ingebruikname. De rente wordt berekend door de door ACM vastgestelde nominale Weighted Average Cost of Capital (hierna: WACC) vóór belastingen te vermenigvuldigen met de gemiddelde waarde van activa in aanbouw in het boekjaar. De gemiddelde waarde van activa in aanbouw wordt gelijk gesteld aan (cumulatieve historische kosten[30] primo boekjaar +

[28] Zo bevat IAS 16.19 de bepaling dat indirecte kosten voor administratieve en andere algemene overhead kosten niet toegerekend mogen worden aan het vast actief. Deze kosten/bestedingen maken dus geen deel uit van de vervaardigingsprijs.

[29] Deze activa in aanbouw zijn nog niet als investering opgenomen in de reguleringsdata.

[30] Waaronder de voor het betreffende actief in aanbouw in voorgaande jaren toegerekende bouwrente

		cumulatieve historische kosten ultimo boekjaar, vóór rentetoerekening) / 2. [31]
82.	E/G	Bijdragen van derden Van derden ontvangen bijdragen worden, met inachtneming van het matchingbeginsel, in mindering gebracht op de geactiveerde bestedingen. Het gaat hierbij in ieder geval om matching van materiële van derden ontvangen bijdragen, conform de matching die is toegepast in de jaarrekening van de netbeheerder. Onder de van derden ontvangen bijdragen vallen onder andere de bijdragen eenmalige aansluitvergoedingen (EAV).[32]
83.	E/G	Waardering bij overname activa van netbeheerder Wanneer een materieel vast actief van een andere netbeheerder wordt verkregen bij een fusie of overname, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs op het moment van de overname. Indien het overgenomen actief reeds door ACM wordt betrokken in zijn reguleringsmethoden, vindt waardering plaats tegen de boekwaarde die ACM hanteert op het moment van verkrijging.
84.	E/G	Overname privaat net Wanneer een privaat net wordt overgenomen, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs op het moment van de overname ("overnamesom"). De afschrijftermijn betreft de resterende economische levensduur van het netwerk en dient te worden verantwoord in hele jaren. Hierbij dient de afschrijftermijn te worden afgerond op veelvouden van 5 jaar (afronding op basis van de rekenkundige methode). De investeringen in het betreffende reguleringsjaar na overname van het private net dienen als afzonderlijke investering te worden verantwoord. Aangezien investeringen in een privaat net afzonderlijk dienen te worden verantwoord, kunnen deze investeringen niet meegenomen worden in de verantwoording van de reguliere investeringen.
85.	E/G	Activering vs. onderhoud Bestedingen na de ingebruikname van een gekocht of zelf vervaardigd actief (bijvoorbeeld de kosten voor groot onderhoud) dienen in principe als operationele kosten te worden verantwoord. Activering vindt slechts plaats indien: a) Verlenging van een levensduur met minimaal vijf jaren; en b) het waarschijnlijk is dat de bestedingen zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen; en

[31] In jaar van ingebruikname geldt dat de datum van ingebruikname geldt als 'ultimo boekjaar'

[32] Indien van toepassing gecorrigeerd voor restituties op grond van artikel 2.4.5 van de Tarievencode, zoals gewijzigd vastgesteld door ACM bij besluit van 24 februari 2009, nr. 102466/23.

		c) de vaststelling van de bestedingen en de toerekening aan het actief op een betrouwbare wijze kunnen geschieden.

3.3.3 Afschrijvingen

86.	E/G	Alle mutaties in materiële vaste activa worden verondersteld te hebben plaatsgevonden medio het boekjaar. Afschrijvingen in het jaar van aanschaf, gereedmelding of desinvestering worden daarom, ongeacht het moment dat het actief in het betreffende jaar voor gebruik beschikbaar is (of niet langer beschikbaar is), over een half jaar berekend.
87.	E/G	Afschrijvingen worden berekend met behulp van de lineaire afschrijvingsmethode over de historische kosten en een restwaarde van nihil.
88.	E/G	Voor de bepaling van de levensduur wordt aangesloten bij het overzicht van de vastgestelde gestandaardiseerde levensduren dat is opgenomen in bijlagen 2, 5 en 6.
89.	E/G	Over grond wordt niet afgeschreven.

3.3.4 Desinvesteringen

90.	E/G	Desinvesteringen dienen nominaal (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) te worden opgegeven tegen de historische kosten. Onder historische kosten wordt verstaan de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van derden ontvangen bijdragen. Opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen (bijvoorbeeld vergoedingen, verkoopopbrengsten of subsidies) dienen niet als overige opbrengst te worden verantwoord, maar als onderdeel van de desinvesteringen. Deze eventuele opbrengsten dienen uitgedrukt te worden in het prijspeil van het jaar waar de reguleringsdata betrekking op hebben. Vanaf boekjaar 2016 richt de netbeheerder haar (financiële) administratie zodanig in dat zij – indien ACM daar om verzoekt – een overzicht kan genereren waarin de desinvesteringen uit enig boekjaar worden uitgesplitst naar het originele investeringsjaar. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen.
91.	G	De desinvestering van aansluitingen <= 40 m3(n)/h betreft de nominale waarde (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) van de gehele aansluiting. Desinvesteringen van aansluitingen > 40 m3(n)/h betreft de nominale waarde (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) van het aansluitpunt,

		waarbij voor de jaren 2009 en 2010 rekening dient te houden met het aansluitpuntpercentage van 38,5%. ACM heeft dit aansluitpercentage vastgesteld in het methodebesluit voor de vierde periode.

3.3.5 Rubricering en toelichting

92.	E	Elektriciteit Materiële vaste activa dienen te worden gerubriceerd conform het overzicht in bijlage 2 en, voor het meetdomein, bijlage 6.
93.	G	Gas Materiële vaste activa worden verdeeld in: a) transportonafhankelijke vaste activa; en b) transportafhankelijke vaste activa; en c) gasaansluitingen. De materiële vaste activa dienen te worden gerubriceerd conform het overzicht in bijlage 5 en, voor het meetdomein, bijlage 6.
94.	G	Gasaansluitingen Onder activa gasaansluitingen verantwoordt de netbeheerder de bestedingen die hij in het verslagjaar heeft gedaan voor gasaansluitingen en die voldoen aan de algemene activeringscriteria.[33] Onder een gasaansluiting wordt verstaan: één of meer verbindingen tussen een gastransportnet en een onroerende zaak als bedoeld in artikel 16, onderdelen a tot en met d, van de Wet waardering onroerende zaken.
95.	G	In de RAR wordt onderscheid gemaakt naar i) het aanleggen van een gasaansluiting, ii) het wijzigen van een gasaansluiting en iii) het saneren van een gasaansluiting. *Aanleggen gasaansluiting* Onder het aanleggen van een gasaansluiting wordt verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden die nodig zijn om een aansluiting tot stand te brengen en in bedrijf te nemen, daaronder mede inbegrepen straatwerk en eenmalige administratieve handelingen.

[33] Bestedingen als gevolg van werkzaamheden die niet in de meest directe zin bijdragen aan aanleg, sanering of wijzigen van aansluitingen zijn operationele kosten. Concrete voorbeelden van dergelijke werkzaamheden zijn incidenteel of periodiek onderhoud, uitgebruikname of verwijdering van een bestaande aansluiting, heraansluiting van een aansluiting en processen om een bestaande aansluiting te beheren.

		Wijzigen gasaansluiting Onder het wijzigen van een gasaansluiting wordt verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden, met inbegrip van straatwerk en eenmalige administratieve handelingen, die nodig zijn om de aansluiting te verzwaren of te herconfigureren met als doel om de capaciteit, drukniveau, ligging of functie van de aansluiting aan te passen op de gewenste situatie. *Saneren gasaansluiting* Onder het saneren van een gasaansluiting wordt verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden die nodig zijn om de verwachte levensduur van de aansluiting met minimaal vijf jaar te verlengen, daaronder mede inbegrepen straatwerk en eenmalige administratieve handelingen.
96.	G	<u>Splitsen activa aansluitdienst</u> Bij de activa voor de aansluitdienst dient voor aansluiting > 40 m3(n)/h onderscheid te worden gemaakt naar: • Aansluitpunt • Rest van de aansluiting Dit onderscheid dient te worden gemaakt op grond van de bepalingen zoals vastgelegd in de Tarievencode Gas.
97.	E/G	<u>Procesondersteunende informatiesystemen</u> Procesondersteunende informatiesystemen zijn kantoorautomatisering en apparatuur, componenten en systemen om de (belangrijkste) onderdelen in transport- en distributiestations te bewaken en te bedienen. Hieronder vallen net- en componentbeveiligingen, stationsautomatisering en componenten en systemen voor datacommunicatie. Onder deze post vallen zowel hardware als de niet van hardware separeerbare software.

4 Kosten en opbrengsten

4.1 Kosten

98.	E/G	De totale kosten van een netbeheerder bestaan uit: a) vermogenskosten; b) afschrijvingen; en c) operationele kosten.

4.1.1 Vermogenskosten

99.	E/G	In de vermogenskostenvergoeding zijn de vennootschapsbelasting en financieringskosten opgenomen voor zowel het vreemd vermogen als het eigen vermogen.

100.	E/G	ACM berekent de vermogenskostenvergoeding op basis van de reële WACC en de geïnfleerde activagegevens.

4.1.2 Afschrijvingen op vaste activa

101.	E/G	ACM berekent de afschrijvingen onder andere op basis van de afschrijftermijnen uit deze RAR, de afschrijvingstermijn van de start-GAW en de investeringsbedragen.

4.1.3 Operationele kosten

102.	E/G	Operationele kosten worden gedefinieerd als alle kosten die betrekking hebben op de netbeheerder en toerekenbaar zijn aan de uitoefening van de taken inzake het transport-, aansluit- en meetdomein voor zichzelf, voor andere netbeheerders of voor anderen die recht van gebruik van een net hebben.
103.	E/G	<u>Bruto opgave operationele kosten</u> De netbeheerder geeft de operationele kosten bruto op, in die zin dat deze operationele kosten en eventuele overige opbrengsten niet op voorhand gesaldeerd worden. De netbeheerder maakt inzichtelijk welke eliminatie plaats dient te vinden op de gebruteerde operationele kosten. Doel daarvan is ACM in staat te stellen om de operationele kosten te berekenen voor uitsluitend die taken binnen het transport- en aansluitdomein waarvoor ACM een tarief vaststelt en, bij het meetdomein, correcte marges te berekenen. De verwerkingen van de bijbehorende opbrengsten wordt beschreven in randnummer 125.
104.	E/G	<u>Correctie operationele kosten</u> De operationele kosten worden gecorrigeerd voor: a) geactiveerde productie eigen bedrijf en; b) aan groepsmaatschappijen doorbelaste kosten (bijvoorbeeld detachering personeelsleden), voor zover die groepsmaatschappijen behoren tot de netwerkgroep van de netbeheerder.[34] Deze correcties zijn te beschouwen als negatieve kosten en zijn daarmee geen overige opbrengsten.

[34] In het geval de netbeheerder deel uitmaakt van een groep waartoe ook rechtspersonen of vennootschappen behoren die elektriciteit of gas produceren, leveren of daarin handelen, gaat het hierbij enkel om doorbelastingen aan groepsmaatschappijen die uitsluitend handelingen of activiteiten verrichten die op enigerlei wijze betrekking hebben op of verband houden met infrastructurele voorzieningen of aanverwante activiteiten en geen elektriciteit of gas produceren, leveren of daarin handelen. Doorbelastingen aan andere groepsmaatschappijen dienen wel ongesaldeerd te worden opgegeven.

105.	E/G	<u>Tot de operationele kosten behoren niet:</u> a) Afschrijvingen op vaste activa[35] en vermogenskosten b) goodwill c) gebruiksvergoedingen (onder andere huur/lease) voor activa in beheer bij de netbeheerder en in juridisch eigendom van een andere netbeheerder[36] d) financiële baten en lasten (rente) e) vennootschapsbelasting f) transactiekosten voor financieringen (upfront fees voor underwriters, jaarlijkse fees voor kredietfaciliteiten en overhead kosten, zoals administratieve-, treasury- en juridische kosten om de vreemd vermogen portefeuille te beheren en kosten voor het hebben van een credit rating[37]) g) door ACM opgelegde boetes en 'last onder dwangsom' die aan de netbeheerder of zijn medewerkers zijn opgelegd h) uitgekeerde compensatie bij ernstige storingen[38] i) kosten als bedoeld in artikel IXa, eerste lid, van de Wet van 23 november 2006 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer j) toevoeging aan of onttrekking uit wettelijke reserves. k) dotaties aan voorzieningen en vrijval van voorzieningen[39], met uitzondering van de voorziening incourante voorraden. l) Leasekosten voor zover krachtens de op de netbeheerder van toepassing zijnde verslaggevingsregels (IFRS of BW2 Titel 9) sprake is van verplichte activering.[40] Deze onderdelen zijn van toepassing op kosten die de netbeheerder rechtstreeks maakt en op soortgelijke kosten die op enige wijze zijn doorberekend aan de netbeheerder door een groepsmaatschappij.

4.1.4 Rubricering en toelichting operationele kosten

106.	E/G	<u>Aansluiting met jaarrekening</u> In de toelichting levert de netbeheerder een aansluiting aan tussen de in de jaarrekening (of een daarmee overeenkomend financieel overzicht in het geval van een 403 verklaring) gerapporteerde bedrijfskosten en de in de reguleringsdata opgegeven operationele kosten. Tevens geeft de netbeheerder inzicht in de

[35] Afschrijvingen op debiteuren en voorraden behoren tot de operationele kosten

[36] Zie hoofdstuk 3, randnummer 76 voor de toelichting

[37] Zie Oxera, *Updating the WACC for energy networks, Quantitative analysis*, 5 februari 2010, www.acm.nl.

[38] Krachtens de Netcode Elektriciteit en de Aansluit- en transportvoorwaarden Gas – RNB.

[39] Onttrekkingen aan voorzieningen, waaronder de afschrijving op debiteuren, behoren wel tot de operationele kosten.

[40] Deze kosten zijn in dat geval capex (vermogenskosten). Dit onderdeel is voor netbeheerders die IFRS gebruiken vanaf de reguleringsdata 2019 niet meer van toepassing als gevolg van de invoering van IFRS 16.

		ontwikkeling van de bedrijfskosten en de operationele kosten ten opzichte van het voorgaande boekjaar.
107.	E/G	Verloop voorzieningen De netbeheerder specificeert het verloop van de voorzieningen in de toelichting. Specifiek voor de debiteuren geldt dat de netbeheerder in de toelichting uiteenzet op welke wijze de totale afschrijving op debiteuren vanuit de op basis van IFRS / BW 2 Titel 9 gevoerde administratie is toegerekend aan de in de reguleringsdata opgenomen afschrijvingen op debiteuren.
108.	E/G	Afschrijving debiteuren Onder de afschrijving op debiteuren vallen onder andere: a. de afkoop van het incassorisico (kostenpost) b. alsnog geïncasseerde vorderingen die in eerdere jaren zijn afgeschreven (negatieve kostenpost) Onder de post onttrekkingen uit voorzieningen worden geen kosten verstaan die samenhangen met debiteuren.
109.	E/G	Afschrijving debiteuren wegens fraude /leegstand Onder afschrijving debiteuren wegens fraude/leegstand wordt het totaalbedrag verstaan van definitief niet incasseerbare vorderingen op klein- en grootverbruikers voor gefactureerde fraude/leegstand.
110.	E/G	Afschrijving debiteuren kleinverbruik overig Onder afschrijving debiteuren kleinverbruik overig valt geen afschrijving voor debiteuren op vorderingen ontstaan vóór 1 augustus 2013 ten behoeve van activiteiten van de netbeheerder waarvan het incassorisico voor de betreffende soort activiteiten per 1 augustus 2013 is verschoven naar de leverancier.
111.	E/G	Afschrijving debiteuren grootverbruik Onder afschrijving debiteuren grootverbruik wordt het totaalbedrag verstaan van definitief niet incasseerbare vorderingen op grootverbruikers, exclusief de afschrijving van vorderingen op grootverbruikers die reeds onder de post afschrijving debiteuren wegens fraude/leegstand is verantwoord.
112.	E/G	Toezichtkosten Toezichtkosten ACM zijn de kosten die ACM bij de betreffende netbeheerder in rekening brengt ten behoeve van de financiering van haar toezicht. Deze kosten dienen afzonderlijk te worden verantwoord in de reguleringsdata en mogen daarom niet gesaldeerd worden met de operationele kosten.

113.	E/G	Precario Precario is de gemeentelijke belasting die betaald moet worden voor het hebben van voorwerpen op, boven of in gemeenschappelijke grond. Deze kosten dienen afzonderlijk te worden verantwoord in de reguleringsdata en mogen daarom niet gesaldeerd worden met de operationele kosten.
114.	E/G	Gedoogbelasting Gedoogbelasting (ook wel: degeneratiekosten) is een door een lokale overheid geheven belasting die netwerkbedrijven betalen voor graafwerkzaamheden in gemeentegronden voor het leggen of herstellen van leidingen. Deze belasting dient ter dekking van eventuele toekomstige herstelwerkzaamheden aan gemeentegronden (bijvoorbeeld aan de weg of het wegdek). Beschadigingen aan de bodem onder de weg of het wegdek die gedurende het leggen of herstellen van leidingen ontstaan, kunnen op den duur schade aan het wegoppervlak of wegdek veroorzaken, die pas duidelijk wordt wanneer de werkzaamheden reeds zijn beëindigd. De belasting wordt berekend per vierkante kilometer aan oppervlakte van het gebied of per kilometer leiding, en wordt geheven wanneer de leiding in eerste instantie wordt gelegd en wanneer herstelwerkzaamheden worden ondernomen. Het geheven bedrag hangt doorgaans af van de kwaliteit van de ondergrond en is hoger naarmate de bodem er slechter aan toe is.
115.	E/G	Afwaardering voorraad teruggeroepen slimme meetinrichting Onder afwaardering voorraad teruggeroepen slimme meetinrichting wordt verstaan, in voorraad en nog niet geplaatste slimme meetinrichtingen van hetzelfde type die als batch teruggeroepen wordt. Onder batch kan ook een deelpopulatie van een bepaald type slimme meter worden verstaan. Dit betreft slimme meetinrichtingen die door productiefout(en) en of ontwerpfout(en) niet voldoen aan de gestelde technische eisen. Hieronder vallen niet slimme meetinrichtingen die door technologische ontwikkeling niet meer voldoen aan de dan geldende gestelde eisen.
	Elektriciteit	
116.	E	Inkoop van energie en vermogen Onder inkoop van energie en vermogen worden de kosten opgenomen inzake: a. inkoop van energie en vermogen voor compensatie netverliezen b. inkoop voor regelvermogen c. inkoop voor de blindstroomhuishouding d. overige kosten inkoop energie en vermogen.
117.	E	Inkoop netverliezen Kosten inkoop netverliezen zijn de kosten die het gevolg zijn van het verschil

		tussen energie ingevoed op en energie afgenomen van een bepaald net gedurende een bepaalde tijd. De in te kopen hoeveelheden worden bepaald middels het allocatie- en reconciliatieproces. Eventuele aan de netbeheerder in rekening gebrachte nagecalculeerde netverliezen worden opgenomen in de totale kosten netverliezen. Bij het opgeven van de totale kosten van netverliezen dienen alsnog door de netbeheerder in rekening gebrachte netverliezen niet gesaldeerd te worden. Zodra netverliezen alsnog gefactureerd zijn (bijvoorbeeld na fraude), dienen deze te worden verantwoord als overige opbrengsten.
118.	E	Inkoop regelvermogen Kosten inkoop regelvermogen zijn kosten die gemaakt worden ten behoeve van de inkoop van het beschikbaar vermogen verminderd met het vermogen dat zal worden benut: - voor energietransacties; - ten behoeve van het verbruik van de aangeslotene zelf of van derden achter de betreffende aansluiting.
119.	E	Inkoop blindvermogen Kosten inkoop blindvermogen zijn de kosten die netbeheerders moeten maken om blindvermogen in te kopen. Blindvermogen is nodig om het elektriciteitssysteem te laten werken. Klanten hebben blindvermogen nodig voor het goed functioneren van hun apparatuur. Netbeheerders zorgen voor voldoende blindvermogen en waarborgen hiermee de stabiliteit van het net. Indien nodig wordt dit ingekocht bij producenten of worden er kosten gemaakt voor het plaatsen van condensatorbanken of spoelen.
120.	E	Kosten E-laad Kosten E-laad zijn de kosten die stichting ElaadNL in rekening brengt bij netbeheerders.
121.	E	Overige kosten inkoop energie en vermogen Overige kosten inkoop energie en vermogen zijn de kosten ten behoeve inkoop energie en vermogen, die niet vallen onder: kosten netverliezen, kosten inkoop regelvermogen en kosten inkoop blindvermogen.
	Gas	
122.	G	Operationele kosten transportdienst De kosten van de transportdienst worden onderscheiden in transportonafhankelijke en transportafhankelijke kosten. Kosten zijn transportonafhankelijk als ze geen directe relatie hebben met de benodigde transportcapaciteit of het transportvolume.

		Transportafhankelijke kosten zijn alle kosten die wel een directe relatie hebben met de benodigde transportcapaciteit of het transportvolume.
123.	G	Transportonafhankelijke operationele kosten Onder transportonafhankelijke operationele kosten vallen in ieder geval operationele kosten: a) die worden gemaakt voor administratieve werkzaamheden; b) die worden gemaakt voor dataverwerking, alsmede de kosten voor allocatie, reconciliatie en validatie; c) die worden gemaakt voor marktfacilitering (kosten voor het beheer van het aansluitingenregister en het afhandelen van switch- en verhuisberichten); d) die worden gemaakt voor facturering; e) die worden gemaakt voor kwaliteitsbewaking van het gas; f) die worden gemaakt voor gebouwen en magazijnen niet behorende bij de netinfrastructuur; en. g) die worden gemaakt voor het opstellen van transportcontracten.
124.	G	Transportafhankelijke operationele kosten Onder transportafhankelijke operationele kosten vallen in ieder geval operationele kosten: a) die worden gemaakt bij de inkoop bij andere netbeheerders; b) die worden gemaakt voor het gastransportnet; c) kosten die worden gemaakt voor instandhouding van het gastransportnet; d) kosten die worden gemaakt voor de handhaving van het drukniveau; en e) kosten die worden gemaakt voor gebouwen en magazijnen behorende bij de netinfrastructuur.
125.	G	Operationele kosten aansluitdienst De operationele kosten van aansluitingen <= 40 m3(n)/h (kleinverbruik) zijn de kosten van de gehele aansluiting. De operationele kosten van aansluitingen > 40 m3(n)/h (grootverbruik) moeten worden uitgesplitst naar de kosten van het aansluitpunt (gereguleerde deel) en de kosten van de rest van de aansluiting. Ten overvloede geldt dat de kostentoerekening tussen het aansluitpunt en de rest van de aansluiting gebaseerd moet zijn op onderliggende kostendrijvers die volgen uit de aard van de bedrijfsvoering (zie randnummer 40).

4.2 Opbrengsten

4.2.1 Rubricering opbrengsten

126.	E/G	De opbrengsten dienen in de volgende posten te worden gerubriceerd: a) omzet transportdiensten tariefgereguleerd; b) omzet periodieke aansluitvergoedingen (hierna: PAV); c) omzet eenmalige aansluitvergoedingen (hierna: EAV); en d) overige opbrengsten.
127.	E/G	De randnummers 127 –133 gelden voor de rubrieken: a) omzet transportdiensten tariefgereguleerd; b) omzet PAV; c) omzet EAV.
128.	E/G	<u>Correcties voor afloopverschillen</u> Het bedrag van de correctie voor afloopverschillen met betrekking tot de raming van voorgaand boekjaar komt overeen met het bedrag dat is verwerkt in de goedgekeurde vennootschappelijke jaarrekening van het onderhavige boekjaar.[41] De correctie voor afloopverschillen met betrekking tot de raming van voorgaand boekjaar valt onder de omzet transportdiensten en/of de omzet aansluittarieven periodiek.
129.	E/G	<u>Volumes en tarieven per afnemer</u> De omzet wordt gespecificeerd naar volumes en tarieven per afnemercategorie. De indeling naar afnemerscategorie is ontleend aan de Tarievencode Elektriciteit respectievelijk de Tarievencode Gas. De indeling van afnemerscategorieën dient gelijk te zijn aan de indeling op het tarievenblad voor het referentiejaar. De tarieven betreffen de werkelijk in het onderhavige boekjaar gehanteerde tarieven.
130.	E/G	<u>Samenstelling volumes</u> De volumes zijn samengesteld uit de volgende componenten:[42] a) de gefactureerde volumes voor het onderhavige boekjaar en; b) de aanvullende raming voor het onderhavige boekjaar. De gefactureerde capaciteit/volumes die zijn toegerekend aan het onderhavige boekjaar en de aanvullende raming van het volume voor het onderhavige boekjaar

[41] Bij een 403-verklaring de winst- en verliesrekening van de netbeheerder zoals opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening van het netwerkbedrijf.

[42] De correctie voor afloopverschillen dient niet tot uitdrukking te komen in de volumes.

		komen overeen met de volumes die zijn gehanteerd in de jaarrekening van de netbeheerder van het onderhavige boekjaar.
131.	E/G	Volumebepaling Het volume heeft betrekking op het aantal afnemers in het referentiejaar. Hierbij wordt het aantal afnemers van het referentiejaar proportioneel bepaald. Dat wil zeggen dat als een afnemer bijvoorbeeld met ingang van 1 april van een boekjaar vastrecht verschuldigd is, het volume voor het boekjaar 0,75 bedraagt.
132.	E/G	Totale omzet De verantwoorde "totale omzet" dient aan te sluiten bij de werkelijk door de netbeheerder gerealiseerde omzet (inclusief volumeramingen, exclusief het effect van eventuele afloopverschillen).
133.	E/G	Gelieerde partijen De netbeheerder geeft tevens de omzet transportdiensten, PAV en EAV op die de netbeheerder factureert aan gelieerde partijen.
134.	E/G	Omzet vs. ontvangst De opbrengsten betreffen de in het referentiejaar gefactureerde opbrengsten (niet de ontvangsten).

4.2.2 Omzet transportdiensten tariefgereguleerd

135.	E/G	Onder ‘omzet transportdiensten tariefgereguleerd’ vallen: a) opbrengsten uit gefactureerde volumes en aanvullende raming van de volumes tegen de door ACM in het tariefbesluit voor het onderhavige boekjaar vastgestelde transporttarieven; b) correcties voor afloopverschillen, te weten de correcties op raming van opbrengsten uit de door ACM in het tariefbesluit voor een eerder boekjaar vastgestelde transporttarieven.
136.	E	Volumekorting energie-intensieve industrie De volumekorting energie-intensieve industrie is van toepassing voor energie-intensieve afnemers. Energie-intensieve afnemers zijn, overeenkomstig Elektriciteitswet 1998 artikel 29 lid 7, afnemers met een bedrijfstijd van ten minste 65% en een verbruik op jaarbasis van ten minste 50 GWh, niet zijnde een netbeheerder.
137.	G	Capaciteitsafhankelijke deel van de omzet Het capaciteitsafhankelijke deel van de omzet wordt berekend door het capaciteitstarief (TAVTc) te vermenigvuldigen met de capaciteit. Voor

		kleinverbruikers en profielgrootverbruikers wordt een rekencapaciteit gehanteerd. Deze rekencapaciteit is in de Tarievencode Gas vastgelegd.[43] Voor telemetriegrootverbruikers wordt de gecontracteerde capaciteit gehanteerd.

4.2.3 PAV

138.	E/G	Onder 'PAV'[44] vallen: a) opbrengsten uit gefactureerde volumes en aanvullende raming van de volumes tegen de door ACM in het tariefbesluit voor het onderhavige boekjaar vastgestelde periodieke aansluittarieven; b) correcties voor afloopverschillen, te weten de correcties op raming van opbrengsten uit de door ACM in het tariefbesluit voor een eerder boekjaar vastgestelde periodieke aansluittarieven.
139.	E	<u>Opbrengsten maatwerk</u> Ten overvloede geldt dat opbrengsten uit maatwerk niet vallen onder de PAV aansluittarieven. ACM wijst er op dat in de TarievenCode staat omschreven welke categorieën aansluitingen onder maatwerk vallen. Deze opbrengsten dienen onder de overige opbrengsten te worden verantwoord (zie randnummer 142).
140.	G	<u>Omzet rest van de aansluiting</u> De "omzet rest van de aansluiting"[45] betreft alle inkomsten vermeld die de netbeheerder op aansluitingen > 40 m3(n)/h behaald heeft buiten het tarief dat voor het aansluitpunt geldt. De omzet uit de rest van de aansluiting (voor aansluitingen > 40 m3(n)/h) behoort niet tot het tariefgereguleerde transport- of het aansluitdomein (conform artikel 10, zesde lid van de gaswet). Derhalve dient deze omzet niet mee te worden genomen bij de bepaling van de afloopverschillen.

4.2.4 EAV

141.	E/G	Onder de opbrengsten EAV[46] vallen niet: • opbrengsten uit maatwerk • opbrengsten uit wijziging, verplaatsing en/of sanering van aansluitingen; en • opbrengsten uit tijdelijke aansluitingen Deze opbrengsten vallen onder de categorie "overige opbrengsten". In de TarievenCode is omschreven welke categorieën aansluitingen onder maatwerk vallen.

[43] Zie paragraaf 2.3.6 van de Tarievencode Gas, met referentienummer 102673-17.

[44] De PAV dient bij gas ter dekking van de kosten genoemd onder artikel 2.5.1.6 onderdeel b van de Tarievencode gas en bij elektriciteit ter dekking van de kosten genoemd onder artikel 2.2.1 onderdeel b van de Tarievencode elektriciteit.

[45] Zie Bijlage A van de TarievenCode gas voor de definitie van het begrip rest van de aansluiting

[46] De EAV dient bij gas ter dekking van de kosten genoemd onder artikel 2.5.1.6 onderdeel a van de Tarievencode gas en bij elektriciteit ter dekking van de kosten genoemd onder artikel 2.2.1 onderdeel a van de Tarievencode elektriciteit.

142.	G	Bijdrage rest van de aansluiting De "bijdrage rest van de aansluiting (incl. meerlengte)"[47] worden alle bijdragen vermeld die de netbeheerder op aansluitingen > 40 m3(n)/h ontvangen heeft buiten het tarief dat voor het aansluitpunt geldt. De bijdrage uit de rest van de aansluiting (voor aansluitingen > 40 m3(n)/h) behoort niet tot het tariefgereguleerde transport- of het aansluitdomein (conform artikel 10, zesde lid van de Gaswet). Derhalve dient deze omzet niet mee te worden genomen bij de bepaling van de afloopverschillen.

4.2.5 Overige opbrengsten

143.	E/G	Onder 'overige opbrengsten' vallen: a) opbrengsten binnen het transportdomein, het aansluitdomein en het tariefgereguleerde meetdomein die *geen* betrekking hebben op activiteiten waarvoor ACM in het tariefbesluit een maximumtarief vaststelt (bijvoorbeeld opbrengsten uit diensten waarvoor de netbeheerder op grond van de Tarievencode een vergoeding op basis van voorcalculatorische projectkosten in rekening brengt); b) opbrengsten binnen het transportdomein, het aansluitdomein en het tariefgereguleerde meetdomein die niet vallen onder 'omzet transportdiensten tariefgereguleerd', 'PAV', 'omzet meetdienst tariefgerelateerd' of de opbrengsten onder 140 a). Voorbeelden hiervan zijn opbrengsten uit vergoedingen van schade aan het net, het verhaal van kosten bij fraude en vergoedingen van andere netbeheerders voor het uitvoeren van onderhoud aan hun net.
144.	E/G	In alle gevallen geldt dat onder overige opbrengsten geen opbrengsten of kosten worden opgegeven die uiteindelijk geactiveerd worden (bijvoorbeeld bouwaansluitingen).
145.	E/G	Opbrengsten desinvesteringen Opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen vallen niet onder de overige opbrengsten. De netbeheerder geeft deze opbrengsten op als onderdeel van de desinvesteringen.
146.	E/G	Doorbelastingen aan groepsmaatschappijen Onder overige opbrengsten vallen niet de opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met de in randnummer 104, onder b bedoelde doorbelastingen aan groepsmaatschappijen die behoren tot de netwerkgroep van de netbeheerder, tenzij het gaat om opbrengsten die behoren tot de omzet transportdiensten of de omzet PAV. De netbeheerder saldeert de aan deze opbrengsten verbonden kosten met de operationele kosten.

[47] Zie Bijlage A van de TarievenCode gas voor de definitie van het begrip rest van de aansluiting

147.	E/G	Bruto opgave overige opbrengsten In de reguleringsdata dienen eventuele overige opbrengsten bruto te worden opgegeven en dienen dus niet op voorhand te worden gesaldeerd met de operationele kosten (zie randnummer 103).
148.	E	PAV maatwerkaansluiting De 'PAV maatwerkaansluitingen' is op basis van de regelgeving gedefinieerd als: de periodieke vergoeding voor het onderhouden en in stand houden van een aansluiting met een aansluitcapaciteit van meer dan 10 MVA of een aansluiting met een aansluitcapaciteit van meer dan 1 MVA en waarbij de afnemer de netbeheerder heeft verzocht om van de standaardaansluiting af te wijken. Voor de periodieke aansluitvergoeding meerlengte per meter > 25 meter geldt dat deze uitsluitend van toepassing is op standaardaansluitingen met een capaciteit tussen 3 en 10 MVA.
149.	E/G	Afsluiten en heraansluiten aansluitingen Onder het afsluiten en heraansluiten van een aansluiting wordt voornamelijk verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden, met inbegrip van straatwerk, eenmalige administratieve handelingen en aanverwante kosten, die nodig zijn voor de afsluiting en/of heraansluiting van een aansluiting. Ook vallen hieronder de kosten die gemaakt worden ter voorkoming van de afsluiting van aansluitingen.
150.	E/G	Tijdelijke aansluitingen Onder tijdelijke aansluitingen wordt voornamelijk verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden, met inbegrip van straatwerk, eenmalige administratieve handelingen en aanverwante kosten, die nodig zijn voor de aanleg van aansluitingen met een tijdelijk karakter, zoals bouwaansluitingen en aansluitingen voor kermissen en andere kortstondige evenementen.
151.	E/G	Wijzigen/modificeren van een aansluiting Onder het wijzigen/modificeren van een aansluiting wordt voornamelijk verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden, met inbegrip van straatwerk, eenmalige administratieve handelingen en aanverwante kosten, die nodig zijn om de aansluiting te verzwaren of te herconfigureren met als doel om de capaciteit, drukniveau/spanningsniveau, ligging of functie van de aansluiting aan te passen op de gewenste situatie.
152.	E/G	Verplaatsen/reconstrueren van een aansluiting Onder het verplaatsen/reconstrueren van een aansluiting wordt voornamelijk verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle

		benodigdheden, met inbegrip van straatwerk, eenmalige administratieve handelingen en aanverwante kosten, die nodig zijn om de geografische route van de aansluiting te wijzigen, waarbij de aansluitwaarde ongewijzigd blijft.
153.	E/G	Verwijderen van een aansluiting Onder het verwijderen van een aansluiting wordt voornamelijk verstaan: het verrichten van alle werkzaamheden en het leveren van alle benodigdheden, met inbegrip van straatwerk, eenmalige administratieve handelingen en aanverwante kosten, die nodig zijn om een aansluiting permanent uit gebruik te nemen.

5 Volumes invoeding

154.	E/G	De netbeheerder geeft in de reguleringsdata volumes op die decentraal zijn ingebracht op zijn netwerk die zijn toegerekend aan het onderhavige boekjaar. Deze volumes dienen te zijn ontleend aan de allocatiesystemen/-berichten en dienen op rationele wijze samen te hangen met gegevens[48] die zijn gehanteerd bij het opmaken van de goedgekeurde vennootschappelijke jaarrekening van het onderhavige boekjaar.

5.1 Invoeding Elektriciteit

155.	E	Invoeding Elektriciteit De invoedvolumes voor elektriciteit worden opgeleverd aan de hand van onderstaande definities: *kWh-invoeding* Dit heeft betrekking op afnemers die fysiek invoeden op de netvlakken MS/LS, MS-D, MS-T, HS+TS/MS en TS. De netbeheerder vult per netvlak de som in van de comptabel vastgestelde invoeding van alle invoeders op het betreffende netvlak in het betreffende jaar (Euit uit TarievenCode artikel 4.4.1), ongeacht of een afnemer op jaarbasis meer of minder invoedt dan afneemt. In formulevorm: $\sum_{i}^{alle\ afnemers} \sum_{k}^{alle\ kwartieren} Euit_{i,k}$ Waarbij Euit $_{i,k}$ staat voor de comptabel vastgestelde invoeding op het net in kWh in kwartier k en voor afnemer i (conform TarievenCode artikel 4.4.1). *kWmax-invoedingssaldo, tot* Dit heeft betrekking op afnemers die fysiek invoeden op de netvlakken MS/LS, MS-D, MS-T, HS+TS/MS en TS. U wordt verzocht de 'kWmax-invoedingssaldo,tot' per netvlak in te vullen. Hierbij is 'kWmax-invoedingssaldo,tot' gedefinieerd als:

[48] Te denken is aan: aansluitregister, activagegevens, gefactureerde transportvolumes c.q. transportcapaciteit.

$$\sum_{m}^{alle\ maanden} \sum_{i}^{alle\ afnemers} kWmax_invoedingssaldo_{m,i}$$

Waarbij kWmax-invoedingssaldo $_{m,i}$ is gedefinieerd als:

0	indien kWmax-invoeding m,i niet groter is dan kWmax m,i ; of
kWmax-invoeding m,i – kWmax m,i	indien kWmax-invoeding m,i groter is dan kWmax m,i

Hierbij zijn kWmax-invoeding m,i en kWmax m,i gedefinieerd als:

kWmax,m,i	de werkelijk voorgekomen maximale afname van het net in maand m en door aangeslotene i op een netaansluiting, die bij een meetperiode van 15 minuten of minder wordt bepaald op basis van de waarde per klokkwartier en die bij een andere meetperiode wordt bepaald op basis van de hoogste waarde per meetperiode.
kWmax-invoeding,m,i	de werkelijk voorgekomen maximale invoeding op het net in maand m door aangeslotene i op een netaansluiting, die bij een meetperiode van 15 minuten of minder wordt bepaald op basis van de waarde per klokkwartier en die bij een andere meetperiode wordt bepaald op basis van de hoogste waarde per meetperiode

kWmax-invoedingssaldo,max

Dit heeft betrekking op afnemers die fysiek invoeden op de netvlakken TS, HS+TS/MS, MS-D, MS-T en MS/LS. De netbeheerder rapporteert de 'kWmax-invoedingssaldo,max' per tariefcategorie. Hierbij is 'kWmax-invoedingssaldo,max' gedefinieerd als.

$$\sum_{i}^{alle\ afnemers} kWmax_{invoedingssaldo,max_i}$$

Waarbij *kWmax-invoedingssaldo,max*$_{,i}$ is gedefinieerd als:

0	indien kWmax-invoeding,i niet groter is dan kWmax,,i ; of
kWmax-invoeding,i – kWmax, i	indien kWmax-invoeding,i groter is dan kWmax,i

Hierbij zijn kWmax-invoeding,i en kWmax,i gedefinieerd als:

kWmax,i	de werkelijk voorgekomen maximale afname van het net in het betreffende jaar door aangeslotene i op een netaansluiting, die bij een meetperiode van 15 minuten of minder wordt bepaald op basis van de waarde per klokkwartier en die bij een andere meetperiode wordt bepaald op basis van de hoogste waarde per meetperiode.
kWmax-invoeding,i	de werkelijk voorgekomen maximale invoeding op het net in het betreffende jaar door aangeslotene i op een netaansluiting, die bij een meetperiode van 15 minuten of minder wordt bepaald op basis van de waarde per klokkwartier en die bij een andere meetperiode wordt bepaald op basis van de hoogste waarde per meetperiode.

De invoedvolumes moeten worden bepaald met inachtneming van bijlage 4.

5.2 Invoeding Gas

156. G

Invoeding Gas

De invoedvolumes voor gas worden opgeleverd aan de hand van onderstaande definities:

Aansluitcapaciteit van de aansluiting

Onder de aansluitcapaciteit van de aansluiting wordt verstaan de hoeveelheid gas die in een uur maximaal over de aansluiting kan worden overgedragen, uitgedrukt in m^3(n)/uur.

Maximaal benutte capaciteit

Onder de maximaal benutte capaciteit wordt verstaan de transportcapaciteit (herleid naar m^3(n; 35,17)/uur) die een aangeslotene op enig moment in het kalenderjaar maximaal gedurende één uur gebruikt voor invoeding op de betreffende aansluiting.

6 Meetdomein

157. E/G Bijlage 7 bevat een nadere specificatie van de activiteiten in het tariefgereguleerde meetdomein. De beschreven activiteiten zijn limitatief.

6.1 Vaste activa tariefgereguleerde meetdomein

158. E/G

Vaste activa – Meetdomein

De vaste activa voor het meetdomein bestaan uit twee onderdelen die separaat van elkaar worden bepaald, namelijk de vaste activa die de netbeheerder in

		gebruik heeft genomen vóór 1 januari 2011 (Elektriciteit) dan wel 1 januari 2012 (Gas) en vaste activa die de netbeheerder in gebruik heeft genomen op 1 januari 2011 (Elektriciteit) dan wel 1 januari 2012 (Gas) of later. De gestandaardiseerde activawaarde (hierna: GAW) van de vaste activa die in gebruik zijn voor het meetdomein en die in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 2011 (Elektriciteit) dan wel 1 januari 2012 (Gas) en de resterende afschrijvingstermijn van deze activa vanaf 1 januari 2011 (Elektriciteit) dan wel 1 januari 2012 (Gas), zijn door ACM voor elke netbeheerder vastgelegd in een separaat GAW-besluit. De jaarlijks gestandaardiseerde afschrijvingskosten voor de activawaarde per 1 januari 2011 (Elektriciteit) dan wel 1 januari 2012 (Gas) zijn voor elke netbeheerder te berekenen door de gestandaardiseerde activawaarde te delen door de resterende afschrijvingstermijn. Deze jaarlijkse gestandaardiseerde afschrijvingskosten worden in acht genomen totdat de gestandaardiseerde activawaarde is gereduceerd tot nihil.
159.	E/G	Investeringen (niet initiële GAW) De activawaarde en afschrijvingen van investeringen die in gebruik zijn genomen: a) op of na 1 januari 2011 (meetdomein elektriciteit) of b) op of na 1 januari 2012 (meetdomein gas) worden door ACM berekend met inachtneming van de afschrijftermijnen uit deze RAR.
160.	E/G	Investeringen meetdomein Materiële vaste activa dienen te worden gewaardeerd op basis van historische kosten vanaf het moment dat aan de criteria voor activering is voldaan. Onder historische kosten wordt de prijsgrondslag verkrijgings- of vervaardigingsprijs verstaan. *Opgave aantal meters* Een meter wordt als geplaatst beschouwd op het moment dat aan de criteria van activering is voldaan.
161.		Verkrijgingsprijs De verkrijgingsprijs van een actief is de prijs waartegen het is verworven. De verkrijgingsprijs bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen bestedingen om het actief voor gebruik geschikt te maken. Direct toe te rekenen bestedingen zijn bv. invoerrechten, leveringskosten en plaatsingskosten. Boeten of rente wegens te late levering maken geen onderdeel uit van de verkrijgingsprijs.

162. Vervaardigingsprijs

Het begrip vervaardigingsprijs is van toepassing op intern vervaardigde activa. De elementen die deel uitmaken van de vervaardigingsprijs zijn conform de elementen die in International Accounting Standard 16 (IAS 16) onder de vervaardigingsprijs vallen.[49] Deze RAR onderscheiden de elementen in twee categorieën:

a) directe kosten;
b) rente.

Directe kosten

Kosten worden als direct aangemerkt wanneer een aantoonbare causaliteit aanwezig is tussen de rechtstreeks toegerekende kosten en het vast actief. De volgende categorieën worden onderscheiden:

a) materialen;
b) interne uren; en
c) diensten derden.

De kosten van materialen worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten exclusief een interne winstopslag.

De kosten van interne uren als onderdeel van de vervaardigingsprijs zijn gebaseerd op een intern uurtarief exclusief een winstopslag. Het intern uurtarief bestaat uitsluitend uit de directe personeelslasten, zijnde brutosalarissen, werkgeverslasten en overige directe personeelskosten.

De kosten van diensten van derden worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten.

Rente

Aan activa die ultimo boekjaar in aanbouw[50] zijn wordt rente (hierna: bouwrente) toegerekend. De rente wordt opgenomen vanaf het moment dat een activum in aanbouw is tot het moment van ingebruikname. De rente wordt berekend door de door ACM vastgestelde nominale Weighted Average Cost of Capital (hierna: WACC) vóór belastingen te vermenigvuldigen met de gemiddelde waarde van activa in aanbouw in het boekjaar. De gemiddelde waarde van activa in aanbouw wordt gelijk gesteld aan (cumulatieve historische kosten[51] primo boekjaar + cumulatieve historische kosten ultimo boekjaar, vóór rentetoerekening) / 2. [52]

[49] Zo bevat IAS 16.19 de bepaling dat indirecte kosten voor administratieve en andere algemene overhead kosten niet toegerekend mogen worden aan het vast actief. Deze kosten/bestedingen maken dus geen deel uit van de vervaardigingsprijs.

[50] Deze activa in aanbouw zijn nog niet als investering opgenomen in de reguleringsdata.

[51] Waaronder de voor het betreffende actief in aanbouw in voorgaande jaren toegerekende bouwrente

[52] In jaar van ingebruikname geldt dat de datum van ingebruikname geldt als ‘ultimo boekjaar’

163.	E/G	Afschrijvingen ACM berekent met behulp van onder andere de afschrijftermijnen die in deze RAR zijn opgenomen in ieder geval: a) de afschrijvingen voor het boekjaar; b) de cumulatieve afschrijvingen; c) de boekwaarden per begin en einde van het boekjaar.
164.	E/G	Desinvesteringen (niet initiële GAW) Er is sprake van een desinvestering indien een vast actief niet meer in gebruik is bij de netbeheerder en het betreffende vast actief in gebruik was genomen: a) op of na 1 januari 2011 (meetdomein elektriciteit) of b) op of na 1 januari 2012 (meetdomein gas) Bij een overdracht van activa aan een andere (landelijke of regionale) netbeheerder: • zijn deze datums niet van toepassing en • vindt de desinvestering plaats tegen de boekwaarde die ACM hanteert op het moment van overdracht.
165.	E/G	Desinvesteringen Desinvesteringen dienen nominaal (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) te worden opgegeven tegen de historische kosten. Onder historische kosten wordt verstaan de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van derden ontvangen bijdragen. Vanaf boekjaar 2016 richt de netbeheerder haar (financiële) administratie zodanig in dat zij – indien ACM daar om verzoekt – een overzicht kan genereren waarin de desinvesteringen uit enig boekjaar worden uitgesplitst naar het originele investeringsjaar. Hetzelfde geldt voor de opbrengsten (randnummer 165) die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen.
166.	E/G	Opbrengsten desinvesteringen Opbrengsten die op enigerlei wijze samenhangen met desinvesteringen (bijvoorbeeld vergoedingen, verkoopopbrengsten of subsidies) dienen niet als overige opbrengst (randnummer 142) te worden verantwoord, maar als onderdeel van de desinvesteringen. Deze eventuele opbrengsten dienen uitgedrukt te worden in het prijspeil van het jaar waar de reguleringsdata betrekking op hebben.
167.	E/G	Teruggeroepen geplaatste slimme meetinrichting Onder teruggeroepen geplaatste slimme meetinrichting wordt verstaan, reeds geplaatste slimme meetinrichtingen van hetzelfde type die als batch teruggeroepen wordt. Onder batch kan ook een deelpopulatie van een bepaald type slimme meter worden verstaan. Dit betreft slimme meetinrichtingen die door productiefout(en) en

		of ontwerpfout(en) niet voldoen aan de gestelde technische eisen. Hieronder vallen niet slimme meetinrichtingen die door regulier verbruik vervangen dienen te worden of die door technologische ontwikkeling niet meer voldoen aan de dan geldende gestelde eisen.

6.2 Omzet meettarieven tariefgereguleerde meetdomein

168.	E/G	Onder 'omzet meettarieven tariefgereguleerde meetdomein' vallen: a) opbrengsten uit gefactureerde volumes en aanvullende raming van de volumes tegen de door de netbeheerder in het onderhavige boekjaar werkelijk gehanteerde tarieven; en b) correcties voor afloopverschillen, te weten de correcties op raming van opbrengsten uit de door ACM in het tariefbesluit voor een eerder boekjaar vastgestelde aansluittarieven.
169.	E/G	<u>Correcties voor afloopverschillen</u> Het bedrag van de correctie voor afloopverschillen met betrekking tot de raming van voorgaand boekjaar komt overeen met het bedrag dat is verwerkt in de goedgekeurde vennootschappelijke jaarrekening van het onderhavige boekjaar.[53] De correctie voor afloopverschillen met betrekking tot de raming van voorgaand boekjaar valt onder de omzet transportdiensten en/of de omzet aansluittarieven periodiek.[54]
170.	E/G	<u>Tarieven tariefgereguleerde meetdomein</u> De verantwoorde tarieven dienen overeen te stemmen met de door de netbeheerder gehanteerde tarieven voor het betreffende jaar.
171.	E/G	<u>Subsidies of overige bijdragen van derden</u> Voor het meetdomein verkregen subsidies of van derden ontvangen bijdragen worden niet verrekend, maar dienen afzonderlijk inzichtelijk te worden gemaakt.
172.	E/G	<u>Overige opbrengsten uit het tariefgereguleerde meetdomein</u> Dit betreffen de opbrengsten uit het tariefgereguleerde meetdomein die niet aan één van de andere opbrengstcategorieën is toe te wijzen.
173.	E/G	<u>Totale overige opbrengsten meetdomein</u> Onder de totale overige opbrengsten meetdomein worden alle opbrengsten verstaan die betrekking hebben op het meetdomein en die niet reeds zijn opgegeven bij de totale opbrengsten tariefgereguleerde meetdomein of de

[53] Bij een 403-verklaring de winst- en verliesrekening van de netbeheerder zoals opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening van het netwerkbedrijf.

[54] In de invulmodule worden de correcties voor afloopverschillen in een aparte tabel inzichtelijk gemaakt.

		opbrengsten prioriteitsplaatsing. Een voorbeeld van deze opbrengsten zijn de opbrengsten meters grootverbruik.

6.3 Kosten tariefgereguleerde meetdomein

174.	E/G	Ten aanzien van de kosten voor het tariefgereguleerde meetdomein dienen de randnummers 102 tot en met 115 in acht te worden genomen.
175.		Standaardbedrag voor installatiekosten De regeling prioriteitsplaatsing is gericht op de juiste verwerking en vergoeding van *meer*kosten, zijnde de extra kosten ten opzichte van de gemiddelde plaatsingskosten tijdens de kleinschalige uitrol. De gemiddelde plaatsingskosten tijdens de kleinschalige uitrol worden verder aangeduid als 'standaardbedrag'. De meerkosten voor prioriteitsplaatsen worden verwerkt overeenkomstig randnummers 175 tot en met 178.

6.4 Prioriteitsplaatsingen meetdomein

176.	E/G	Opgave gegevens prioriteitsplaatsing Om praktische redenen worden de gegevens met betrekking tot prioriteitsplaatsing alleen opgevraagd in het informatieverzoek reguleringsdata elektriciteit.
177.	E	Prioriteitsplaatsing meters Binnen het gereguleerde meetdomein wordt naast de reguliere plaatsing van (slimme) meters tijdens de kleinschalige uitrol, de zogenaamde "prioriteitsplaatsing" onderkend. Deze is verwoord in de "Regeling vergoeding prioriteitsplaatsing op afstand uitleesbare meters" (hierna: regeling prioriteitsplaatsing). In de regeling prioriteitsplaatsing wordt 'prioriteitsplaatsing' gedefinieerd. Daarnaast wordt omschreven welke kosten de netbeheerder voor prioriteitsplaatsing in rekening mag brengen bij de afnemer en wordt hieraan een maximum verbonden.
178.	E	Scheiding kosten reguliere vs. prioriteitsplaatsing Uit de regeling prioriteitsplaatsing is af te leiden dat de (meer)kosten en opbrengsten uit hoofde van prioriteitsplaatsing moeten worden gescheiden van kosten en opbrengsten van reguliere meterplaatsing. Dit blijkt uit bepalingen als "kostenoriëntatie als basis voor het tarief" en "een vergoeding voor prioriteitsplaatsing van ten hoogste € 60".[55] Dit betekent dat de netbeheerder zowel de meerkosten als de opbrengsten van prioriteitsplaatsing apart moet registreren. *Meerkosten prioriteitsplaatsing* De meerkosten prioriteitsplaatsing betreffen de extra kosten die een netbeheerder

[55] Volgens artikel 2 van de regeling prioriteitsplaatsing bedraagt de vergoeding ten hoogste € 56 indien de afnemer uitsluitend beschikt over een elektriciteitsaansluiting.

		bij een prioriteitsplaatsing maakt ten opzichte van een reguliere meterplaatsing tijdens de kleinschalige uitrol. De meerkosten van prioriteitsplaatsing dienen te worden gesepareerd van de kosten van reguliere meterplaatsing. *Maximum tarief* De netbeheerder hanteert voor prioriteitsplaatsing (gemiddeld) een tarief dat gelijk is aan de werkelijke kosten, met een maximum van € 60 (dan wel € 56 indien de afnemer uitsluitend beschikt over een elektriciteitsaansluiting).
179.	E	<u>Aantallen meters prioriteitsplaatsing</u> Bij de te vermelden aantallen meters prioriteitsplaatsing dient onderscheid te worden gemaakt tussen adressen waar wel en adressen waar geen gasaansluiting aanwezig is, overeenkomstig de regeling prioriteitsplaatsing. De door de netbeheerder te vermelden tarieven zijn gemiddelde tarieven.

Autoriteit Consument & Markt

Bijlage 1: Inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de RAR 2016/2017

In onderstaand overzicht zijn inhoudelijke wijzigingen opgenomen ten opzichte van de RAR 2016/2017.

Randnummer	Onderwerp	Omschrijving verschil
31	Foutherstel	Tekst vereenvoudigd. Controleverklaring bij herstel materiële fout indien de ACM daarom verzoekt.
47 en voetnoot 40 bij randnummer 105	IFRS 16	Verwerkingswijze opgenomen voor investeringen/activa die vanaf 1 januari 2019 in scope van IFRS 16 vallen
105,k	specificering operationele kosten	Verwijderen van de zinsnede 'met uitzondering van de voorziening incourante voorraden'. In voetnoot 35 van de RAR 2018/2019 staat namelijk al 'Afschrijvingen op debiteuren en voorraden behoren tot de operationele kosten'.
115 en 167	Teruggeroepen slimme meters	Definities opgenomen voor desinvesteringen en operationele kosten gerelateerd aan de teruggeroepen slimme meters
120	Kosten E-Laad	Kosten E-laad zijn de kosten die netbeheerders maken voor hun aandeel in stichting ElaadNL

Autoriteit Consument & Markt

Bijlage 2: Elektriciteit: materiële vaste activaklassen en bijbehorende afschrijvingstermijnen

Afschrijvings-termijn in jaren→	geen	5	10	25	30	40	50
Actief per netvlak ↓							
Hoogspanning 150/110 KV (HS)				Condensator installaties		Installaties* en installatie-gebonden gebouwen	Verbindingen en aansluitingen
Tussen-spanning 50/25 KV (TS)				Condensator installaties		Installaties* en installatie-gebonden gebouwen	Verbindingen en aansluitingen
Midden-spanning 23/1 KV (MS)				Condensator installaties		Installaties* en installatie-gebonden gebouwen	Verbindingen en aansluitingen Midden-spannings-ruimten
Laagspanning < 1KV (LS)							Verbindingen en aansluitingen Installaties *
Overige netwerkactiva				Overige netwerkactiva: Cyclo control zenders/ Toonfrequent zenders Tariefschakeling Telecomkabels Signaalkabels Differentiaalkabels Aansluitingen openbare verlichting	Elektriciteits-meter t.b.v. bedrijfs-gebruik		
Overige materiële activa	Terrei-nen	Proces-ondersteu-nende informatie-systemen	Andere vaste bedrijfs-middelen		Gebouwen en magazijnen		

* voor componenten van installaties zie bijlage 3

De netbeheerder geeft de resterende levensduur van een overgenomen privaat net, op het moment van overname, op in veelvouden van vijf jaar (afronding op basis van de rekenkundige methode).

Autoriteit
Consument & Markt

Bijlage 3: Elektriciteit: componenten installaties (afschrijvingstermijn 40/50 jaar)

COMPONENTEN INSTALLATIES PER NETVLAK			
HS ↓	TS ↓	MS ↓	LS ↓
Transformatoren HS	Transformatoren TS	Transformatoren MS	Transformatoren LS
Blusspoelen	Blusspoelen	Schakelaars	Laagspanningskabel openbare verlichting
Stationsvelden	Stationsvelden	Stationsvelden	Laagspanningskasten
Smoorspoelen	Smoorspoelen	Smoorspoelen	Laagspanningsverdeel-inrichtingen
	Schakelstations	AXA regelaars	
		Velden in schakelstations	
		Magnefixen	

De netbeheerder geeft de resterende levensduur van een overgenomen privaat net, op het moment van overname, op in veelvouden van vijf jaar (afronding op basis van de rekenkundige methode).

Autoriteit
Consument & Markt

Bijlage 4: Rekenvoorbeeld invoedvolumes Elektriciteit

Rekenvoorbeeld invoedvolumes

inputcel
rapportagecel

Jaar	2009										
Netvlak	MS										
		Afnemer 1			Afnemer 2			Afnemer 3			Rapportage
		verbruik	invoeding	saldo	verbruik	invoeding	saldo	verbruik	invoeding	saldo	totalen
	Aantal afnemers										3
maand 1	*kwartier 1*	1.000	0		0	2.000		500	0		
kWh	*kwartier 2*	800	0		0	2.000		500	0		
	kwartier 3	0	400		0	2.000		400	0		
	kwartier n	0	900		0	2.000		500	0		
maand 1	**kWh-verbruik,1**	**1.800**			**0**			**1.900**			
	kWh-invoeding,1		**1.300**			**8.000**			**0**		
	kWmax-verbruik,1	**4.000**			**0**			**2.000**			
	kWmax-invoeding,1		**3.600**			**8.000**			**0**		
	kWmax-invoedingssaldo,1			**0**			**8.000**			**0**	
maand 2	*kwartier 1*	1.500	0		200	0		500	0		
kWh	*kwartier 2*	1.200	0		200	0		500	0		
	kwartier 3	1.400	0		200	0		400	0		
	kwartier n	0	1.200		0	100		500	0		
maand 2	**kWh-verbruik,2**	**4.100**			**600**			**1.900**			
	kWh-invoeding,2		**1.200**			**100**			**0**		
	kWmax-verbruik,2	**6.000**			**800**			**2.000**			
	kWmax-invoeding,2		**4.800**			**400**			**0**		
	kWmax-invoedingssaldo,2			**0**			**0**			**0**	
maand 12	*kwartier 1*	1.300	0		400	0		500	0		
kWh	*kwartier 2*	1.100	0		300	0		500	0		
	kwartier 3	1.500	0		200	0		400	0		
	kwartier n	0	1.400		0	500		500	0		
maand 12	**kWh-verbruik,12**	**3.900**			**900**			**1.900**			
	kWh-invoeding,12		**1.400**			**500**			**0**		
	kWmax-verbruik,12	**6.000**			**1.600**			**2.000**			
	kWmax-invoeding,12		**5.600**			**2.000**			**0**		
	kWmax-invoedingssaldo,12			**0**			**400**			**0**	
Jaartotaal	**kWh-verbruik, tot**	**9.800**			**1.500**			**5.700**			
	kWh-invoeding, tot		**3.900**			**8.600**			**0**		12.500
	kWmax-verbruik,max	**6.000**			**1.600**			**2.000**			
	kWmax-invoeding,max		**5.600**			**8.000**			**0**		
	kWmax-invoedingssaldo,tot			**0**			**8.400**			**0**	8.400
	kWmax-invoedingssaldo,max			**0**			**6.400**			**0**	6.400

Autoriteit Consument & Markt

Bijlage 5: Gas: materiële vaste activaklassen en bijbehorende afschrijvingstermijnen

Transportonafhankelijke activa:				
Afschrijvingstermijn in jaren	**geen**	**5**	**10**	**30**
Overige materiële activa	Terreinen	Procesonder-steunende informatiesystemen	Andere vaste bedrijfs-middelen*	Overige gebouwen** en magazijnen

Transportafhankelijke activa:						
Afschrijvings-termijn in jaren	**geen**	**5**	**25**	**30**	**45**	**55**
Extra Hoge Druk (P ≥ 16 Bar) en Hoge druk (P > 200 mbar en P < 16 Bar)	Terreinen			Gasdruk-regelinstallaties en bijbeho-rende gebou-wen Hogedruksets		Hoofdleidingen Afsluiters Kunstwerken Kathodische bescherming
Lage druk (P ≤ 200 mbar)	Terreinen			Gasdrukregel-installaties en bijbehorende gebouwen	Hoofdleidingen Afsluiters Kunstwerken	
Overige netwerk activa			Overige netwerk activa			
Gasmeters				Gasmeters t.b.v. bedrijfsgebruik EVHI***		
Overige materiële activa		Procesonder-steunende informatie-systemen				

Activa gasaansluitingen:		
Afschrijvingstermijn in jaren	**28**	**39**
Alle aansluitingen	Investeringen vóór 2009	Investeringen vanaf 2009

* Hieronder valt in ieder geval telemetrie ten behoeve van bedrijfsgebruik

** Gebouwen niet zijnde gebouwen behorende bij gasdrukinstallaties

*** Elektronisch Volume Herleidings Instrument

De netbeheerder geeft de resterende levensduur van een overgenomen privaat net, op het moment van overname, op in veelvouden van vijf jaar (afronding op basis van de rekenkundige methode).

Autoriteit
Consument & Markt

Bijlage 6: Rubricering en afschrijvingstermijnen activa tariefgereguleerde meetdomein elektriciteit en gas

Categorie	Afschrijvingstermijn (jaren)
Hoofdactiva:	
Meetinrichtingen en toebehoren (incl. aanschaf en installatie)	
• Conventionele meters	2018: 2; 2019: 1
• Slimme meters	15
Bij gebruikers aanwezige TF-ontvangers	2018: 2; 2019: 1
MSR-kits (t.b.v. PLC)	15
Communicatiemodules slimme meter	10
Combinatie (TF-ontvangers, MSR-kits, Communicatiemodules)	15
Overige activa (tweede deel):	
Terreinen	Geen afschrijving
Procesondersteunende informatiesystemen	5
Andere vaste bedrijfsmiddelen	10
Gebouwen en magazijnen	30

De netbeheerder geeft de resterende levensduur van een overgenomen privaat net, op het moment van overname, op in veelvouden van vijf jaar (afronding op basis van de rekenkundige methode).

Autoriteit Consument & Markt

Bijlage 7: Nadere specificatie activiteiten tariefgereguleerde meetdomein

De kosten die ACM betrekt in de vaststelling van de meettarieven, dienen voort te komen uit de activiteiten binnen het tariefgereguleerde meetdomein. Deze activiteiten zijn:

1. alle activiteiten als omschreven in artikel 30a van de E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet, voor zover die worden verricht met betrekking tot operationele, bij bestaande afnemers in gebruik zijnde meetinrichtingen die daadwerkelijk dienen tot vaststelling van de door hen verbruikte (en eventueel ingevoede) energie; dit kunnen zowel conventionele meters als slimme(re) meters zijn;
2. activiteiten die direct zijn gericht op de ontwikkeling en de uitrol van toekomstige, slimme meetinrichtingen.

In het informatieverzoek meetdomein zal ACM de door de netbeheerders te verantwoorden kosten zichtbaar onderscheiden in bovenstaande categorieën.

De activiteiten als bedoeld onder 1 en 2 worden als volgt nader uitgewerkt:

Wettelijke taak (art. 30a E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet)	Nadere uitwerking
1. Gebruik van de meter	Met betrekking tot bestaande (zowel conventionele als slimme) meters • aanschaf (aanschafprijs, inkoopkosten en opslag) van meters, meetinrichtingen, communicatiemodules en montagemiddelen • installatie en operationalisering van meetinrichtingen en communicatiemodules inclusief noodzakelijke aanpassingen in de aansluiting • onderhoud, reparatie, verhelpen van storingen, ijken aan/van meetinrichtingen en communicatiemodules • werkzaamheden m.b.t. switchen, verhuizen, aanpassen van meters (w.o. meters verkregen van derden) Met betrekking tot uitrol slimme meters: • Ontwikkeling technologie meetinrichting en datacommunicatie, gericht op vaststellen en verkrijgen juiste technische specificaties en functie-eisen meetinrichtingen en op inpassing in beheersstructuur netbeheerder • Marketing en communicatie, gericht op het in bedrijf brengen en operationeel houden van meetinrichtingen en bijbehorende communicatiemodules • Ontwikkeling en borging privacy en security, voor zover direct

	gericht op veilige dataverkrijging, –transmissie, –opslag en –communicatie, met als doel de bescherming van (gebruiks)gegevens van afnemers in Nederland. • Pilotprojecten[56] uitrol slimme meter, voor zover direct gericht op het bepalen, verkrijgen en testen van de functionaliteit, technische specificaties of de werking van de meetinrichtingen en communicatiemodules.
2. Vaststellen volumes	• operationaliseren online toegang • ophalen en vastleggen van de meetdata • datavalidatie (technisch, plausibiliteit) cf. wettelijke regels • data-archivering en beveiliging van data
3. Meedelen gegevens aan rechthebbenden	• beschikbaar stellen c.q. toesturen gegevens • facturatie • afwikkelen vragen, klachten, incidenten van afnemers

Bovenstaande specificatie is limitatief. Kosten die verband houden met activiteiten die niet in bovenstaande specificatie zijn opgenomen maar die, naar het oordeel van de netbeheerder, vallen onder de activiteiten als bedoeld in artikel 30a van de E-wet respectievelijk artikel 81e, eerste lid van de Gaswet, dienen door de netbeheerder separaat te worden gerapporteerd en deugdelijk gemotiveerd. De hier bedoelde specifieke rapportering en motivering mag achterwege blijven slechts indien het totaal aan desbetreffende kosten minder bedraagt dan 2% van de totale kosten die de netbeheerder in dat jaar rapporteert met betrekking tot het tariefgereguleerde meetdomein.

Tot de activiteiten in het tariefgereguleerde meetdomein behoren niet:
- het beheer en exploitatie van warmte- en koudemeters, watermeters, productiemeters
- (het ontwikkelen, selecteren, implementeren van) nieuwe toepassingen of aanvullende diensten op het gebied van ‘energiemanagement’, waaronder alternatieve weergave verbruiksdata en advisering over energieverbruik, energiebesparing, inclusief levering benodigde randapparatuur.
- commercieel geëxploiteerde diensten of activiteiten
- meerkosten prioriteitsplaatsing.

Indien een pilotproject niet in zijn geheel is gericht op de hierboven beschreven doelstelling, dient de netbeheerder per pilotproject deugdelijk te motiveren welk deel van de totale projectkosten in de betreffende verslagperiode wordt toegerekend aan deze doelstelling.

[56] Dit betreft met name projecten waarbij, bijvoorbeeld bij wijze van proef- of testopstelling, slimme meetinrichtingen en bijbehorende data- of telecommunicatieapparatuur worden geïnstalleerd, ter vervanging van of in aanvulling op reeds aanwezige conventionele meters of apparatuur, met als doel de functionaliteit, de technische specificaties of de werking van de meter te bepalen, verkrijgen of testen.
Onder deze projecten vallen niet smart grids pilots.

Bijlage 8: Afgrenzing activiteiten / taken

Holding														
Netbeheerder													Commerciële activiteiten netbeheer-gerelateerd (Art. 17.1 E-wet/Art. 10b.1 Gaswet)	Overige activiteiten (Art. 17.2/17.3 E-wet/Art. 10b.2/10b.3 Gaswet)
Gereguleerde activiteiten (= wettelijke taken) Art. 16 E-wet/Art. 10 Gaswet														
(Wettelijke taken) E					(Wettelijke taken) G									
Transportdienst/-domein en aansluitdienst/-domein (RAR E/G)			Meetdienst/-domein (RAR E/G)		Transportdienst/-domein (RAR E/G)			Aansluitdienst/-domein (RAR E/G)			Meetdienst/-domein (RAR E/G)			
p * q en afloop-verschillen	Alle omzetten en vergoedingen m.u.v. p*q en afloopverschillen				p * q en afloop-verschillen	Alle omzetten en vergoedingen m.u.v. p*q en afloopverschillen		p * q en afloop-verschillen	Alle omzetten en vergoedingen m.u.v. p*q en afloopverschillen					
Tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Niet tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Niet tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Niet tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Niet tariefge-reguleerd	Tariefge-reguleerd	Niet tariefge-reguleerd		

In CODATA aangeleverde opex en overige opbrengsten
Kosten en opbrengsten relevant ivm tariefregulering transport- en aansluitdienst
In CODATA aangeleverde overige opbrengsten die gesaldeerd moeten worden ten behoeve van de tariefregulering transport- en aansluitdienst
In CODATA aangeleverde operationele kosten die geëlimineerd moeten worden ten behoeve van de tariefregulering transport- en aansluitdienst

Autoriteit Consument & Markt